

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiæ Augustæ Scriptores VI

Ælius Spartianus. Vulc. Gallicanus. Julius Capitolinus. Trebell. Pollio. Ælius
Lampridius. Flavius Vopiscus

Spartianus, Aelius

Lugduni Batavorum, 1671

Ælii Spartiani Pescennius Niger, Ad Diocletianum Aug.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51177)

ÆLII SPARTIANI
PESCENNIUS NIGER,
AD
DIOCLETIANUM AUG.

RARUM atque difficile est ut quos tyrannos aliorum victoria fecerit, bene mittantur in literas: atque ideo vix omnia de his plenè in monumentis atque annalibus habentur. ¹ Primum enim ² quæ magna sunt,

CASAUBONUS.

ÆLII SPARTIANI.] Non abest suspicio, & hanc Nigri, & eam quæ sequitur Albini vitam, ab eodem auctore scriptam, sicut ibi dicturi sumus. Illa tamen Capitolino, hæc constanter in omnibus libris Spartiano tribuitur. Non esse ab alio scriptam, quam ab eo qui superiorem Severi composuit, colligi inde potest, quod ingens ille error de vita Severi ad annum usque octuagesimum nonum producta, quem in superiore libro notavimus, hic invenitur repetitur.

² Quos tyrannos aliorum victoria fecerit.] Nam semper in hujusmodi bellis ducum Romanorum, is princeps legitimus habitus, qui aliorum victor extitisset: & ut eleganter ait Spartianus, non sua facta istos, sed aliena victoria efficiebat tyrannos. Procopius verissimè: *πάσαι πρῶτες πέφικεν αἰεὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τῆς ἑσποφῆς ἀνομιᾶς ἐοικῶς.*

³ Primum enim quæ magna sunt.] Distinguendum fuit, P. en. quæ magna sunt in eorum honorem, ab scriptoribus depravantur.

SALMASIUS.

³ Primum enim quæ magna sunt, in eorum honorem ab scriptoribus depravantur.] In quorum honorem? an eo-

rum qui victoria sua Tyrannos illos fecerunt. at id longius accedendum, an distinguendum ut censetur vitæ ruditissimus? quæ magna sunt in eorum honorem, a scriptoribus depravantur, non placet ista distinctio multis de causis, ut nec ipsa loquutio. legamus igitur: *primum enim quæ magna sunt, in eorum horrorem ab scriptoribus depravantur, alia supprimuntur.* quod indubitate verum. Nam quæ magna sunt in vita tyrannorum, in eorum horrorem depravantur, & supprimuntur. in horrorem, hoc est *συχαιῶν*, horere aliquem, *συχαιῶδες*. Horridus, *συχαιῶτης*, odio & fastidio dignus, unde & in horrore esse pro *συχαιῶτον εἶναι*, apud inferioris ævi scriptores. in odium igitur Tyrannorum supprimuntur eorum præclara facta, & quæ magna sunt depravantur. atque hic est hujus loci sensus & lectio, ne aliam queramus.

GRUTERUS.

⁴ Quæ magna sunt, in eorum honorem ab scriptoribus depravantur.] Quid mirum? idem fieri quoque solet ab capite rerum, Senatu. Dio Cassius libro XLVIII. *Ἐν γὰρ δὴ τοῖς πλείστοις τό, τε δὲ πάλως πάντες αἰεὶ κριτέχισσι, καὶ τὸ κακοῦτον πᾶσι.* Est enim in hujusmodi rebus receptum ut ut is qui perierunt, in reprehensibilibus

sunt, in eorum honorem ab scriptoribus depravantur, deinde alia supprimuntur: postremo non magna diligentia in eorum genere ac vita requiritur, quum satis sit audaciam eorum & bellum in quo victi fuerint, ac poenam, proferre. PESCENNIUS ergo NIGER, ut alii tradunt, modicis parentibus; ut alii, nobilibus fuisse dicitur, patre Anno Fusco, matre Lampridia, avo curatore Aquini, ex qua familia originem ducebat: quod quidem dubium etiam nunc habetur. Hic eruditus mediocribus literis, moribus ferox, divitiis etiam modicus, vita parvus, libidinis effrenatae ad omne genus cupiditatum, ordines diu duxit, multisque ducibus pervenit ut exercitus Syriacos jussu Commodi regeret, suffragio maximè athletae qui Commodum strangulavit, ut omnia tunc fiebant. Is postquam comperit occisum Commodum, Julianum imperatorem appellatum, eundemque jussu Severi & senatus occisum, Albinum etiam in Gallia sumpsisse nomen imperatoris, ab exercitibus Syriacis, quos regebat, appellatus est imperator, ut quidam dicunt, magis

omnes sunt: qui vicerunt, honoribus afficiuntur.

SALMASIUS.

1 Postremo non magna diligentia in eorum genere ac vita requiritur.] Pessime vetus & prima editio: non magna diligentia eorum generatio ac vita requiritur. quod respicit genium alicujus insubidi correctoris.

2 Ex qua familia originem ducebat.] Compendiose & per notas scriptum fuit; ex eque familia, pro ex equestri familia, inde factum: ex qua familia, quo genere centies corruptos istos authores emendavimus, ut suis locis apparebit. legi etiam posset, ex eque familia, hoc est, ex equestri ordinis familia. Nota Valerii, EQ. OR. equestri ordinis.

3 Hic eruditus mediocribus literis.] Hic eruditus mediocriter. ita legitur in

Palat. excerptis Spartiani & veteri editione.

4 Divitiis etiam modicus, vita parvus.] Idem libri: divitiis immodicus, vita parvus. utrum verius nec ex Dione, nec ex Herodiano possumus adstruere. inclinatur tamen mihi magis animus ad credendum, veriolem esse quae in scriptis visitur lectionem.

6 Albinum etiam in Gallia sumpsisse nomen imperatoris.] Interjicit Palatinus vocem ejus: sumpsisse nomen ejus imperatoris. an, nomen & jus imperatoris?

CASAU BONUS.

2 Ex qua familia originem ducebat.] Oratio est hiulca. Lego, ex equestri fam. o. d. Dio, ἰππεὺς ἢ ἐκ ἰππέων.

5 Athleta qui Commodum strangulavit.] Narcissi.

gis in Juliani odium quàm in æmulationem Severi. Huic ob detestationem Juliani primis imperii diebus¹ ita Romæ fautum est² à senatoribus duntaxat, qui & Severum oderant, ut inter lapidationes execrationesque omnium³ illi feliciter optarent, ⁴ illum principem insuper, & illum Augustum populus acclamaret. Julianum autem oderant populares quod Pertinacem milites occidissent, & illum imperatorem adversa populi voluntate appellassent. Denique ingentes ob hoc seditiones fuerunt. Ad occidendum autem Nigrum, primipilarem Julianus miserat, stultè ad eum qui haberet exercitus, & se tueri possèt : perinde quasi quilibet imperator⁵ à primipilario possèt occidi. Eadem autem dementia etiam Severo jam principi Julianus successorem miserat. Denique etiam Aquilium centurio-

¹ Ita Romæ fautum est.] Respicit illas populi Romani in circo acclamationes, quibus Pescennium vindicem Pertinacis optare se significabant. Lege Dionem in Juliano. Favere verbum theatrorum & Circi.

² A senatoribus duntaxat qui & Severum oderant.] Qui & Julianum & Severum oderant. nam & Severus habuit qui sibi faverent.

SALMASIUS.

³ Illi feliciter optarent.] Illi feliciter optarentur.

⁴ Illum principem insuper & illum Augustum populus acclamaret.] Optimus liber & vetustissimus Palatina Bibliotheca; ut & vetus editio: illum principem superi & illum Augustum populus acclamaret. fuit cum legerem; illum principem super. super pro insuper. & ita Horatio. Phædrus:

Reges commemoras & matronarum oscula:

Super etiam jactas tegere quod jubet pudor.

Sammonicus in experimentis:

Non solum miseros teterrima sibi adurit,

Sed super oprato pergit videre super. nunc omnimodis retinendum, quod est in scriptis, censeo: illum principem superi, & illum Augustum, populus acclamaret. hoc enim ex acclamationibus populi scriptum, quæ sic videntur pro Nigro fuisse conceptæ: Pescennio Nigro feliciter: illum principem superi, illum Augustum: subaudi, nobis dent. in quo licet agnoscere eandem formam acclamandi, quam in Commodo propositam habuimus: delatores ad lenem, & delatoribus metum, & statuas undique. & judices de senatu: delatores de senatu. subintellige, mordeantur vel exeant. ita hoc loco: illum principem superi, illum Augustum. de qua lectio- ne neminem dubitaturum esse confido. quare securius ad reliqua pergemus.

⁵ A primipilario possèt occidi.] Primipilarius heic, ut in vita Juliani tribus tamen abhinc verbis primipilarem vocavit. Primipilarius & primipilarius, ut singularis & singularis: vulgaris & vulgaris.

turionem, notum cædibus ducum miserat, quasi imperator tantus à centurione posset occidi. Par denique insania fuit quod cum Severo ex interdicto de imperio egisse fertur, ut jure videretur ad principatum pervenisse. Et de Pescennio Nigro judicium populi ex eo apparuit, quod quum ludos Circenses Julianus daret Romæ, & indiscretè subsellia Circi maximi repleta essent, ingentique injuria populus affectus esset, per omnes uno consensu Pescennius Niger ad tutelam urbis est expetitus, odio (ut diximus) Juliani & amore occisi Pertinacis: cui quidem Julianus dixisse fer-

CASAUBONUS.

1 Cum Severo ex interdicto de imperio egisse fertur.] Ordinarii juris apud Romanos remedia erant duo, Actiones, & Interdicta. Julianus imperii possessionem voluit tueri ex interdicto Uti possidetis. De interdictis doctè Jacobus Cujacius Observatorium libro quinto, capite XVII.

6 Cui quidem Julianus dixisse fertur.] Scribe, cum quidem. *Græcè* *ἔτι*. sic sape.

SALMASIUS.

2 Ut jure videretur ad imperium pervenisse.] Longe melius, elegantius atque adeo verius in Palatino: ut jure videretur imperium prævenisse. quod elegantissime dictum. ex interdicto de imperio agebat Julianus cum Severo, & suam meliorem conditionem dicebat, quasi qui prior occupasset. nam prævenire imperium dicitur qui prior ad imperium venit. simili pæne loquendi ratione dixit Flavius Vopiscus in Florianò, convivia prævenire. hoc est ad convivia venire temporius, & ea celebrare non hora omnibus consueta & vulgari, sed maturiore & tempestivore, ut solebant luxuriosi homines.

3 Quod cum ludos circenses Julianus Roma daret, & indiscretè subsellia Circi maximi repleta essent.] Sic eandem rem narrat in Juliano: inde ad circense spe-

ctaculum itum est, sed occupatis indifferenter omnium subselliis, populus gemitur convitia in Julianum: Pescennium Nigrum qui jam imperare dicebatur ad urbis præsidium vocavit. ad quem locum terra nobis fuit ducenda cum eruditissimo viro de illis verbis, ad circense spectaculum itum est, quomodo essent accipienda. Nam ille quidem omnino contendit circense spectaculum dixisse Spartianum pro loco ubi eduntur circensia spectacula, ac pro circo ipso. ego contra ibi docui non aliter posse accipi quam pro ludis circensibus. nec mihi tunc venit in mentem hunc locum producere, qui sententiam meam unice firmat. nam ludos circenses dedisse Julianum ex hoc loco manifesto discimus: & inde capienda illa Spartiani, ad circense spectaculum itum est: pro ad ludos circenses spectandos itum est.

4 Et indiscretè subsellia circi maximi repleta essent.] Idem in Juliano: sed occupatis indifferenter omnium subselliis.

5 Pescennius Niger ad tutelam urbis est expetitus.] In Juliano: Nigrum Pescennium qui tunc imperare dicebatur ad urbis præsidium vocavit.

6 Cui quidem Julianus dixisse fertur.] Reponendum ex Palatino veterique editione: cum quidem Julianus dixisse fertur. & jam olim ita reponere meminimus virum doctissimum.

fertur, *Nec sibi neque Pescennio longum imperium debent, sed Severo qui magis esset odio habendus à senatoribus, militibus, provincialibus, popularibus*: quod probavit rei eventus. Et Pescennius quidem Severo eo tempore quod Lugdunensem provinciam regebat, amicissimus fuit: nam ipse missus erat ad comprehendendos desertores qui innumeri Gallias tunc vexabant. In quo officio quod se honeste gessit, ² jucundissimum fuit Severo, ita ut de eo ³ ad Commodum Septimius referret, asserens necessarium reip. virum. Et re vera in re militari vehemens fuit. ⁴ Nunquam sub eo miles provinciali lignum, oleum, operam extorsit. ipse à milite nihil accepit: quum tribunatus ageret, nihil accipi passus est. ⁵ Nam & imperator ⁶ tribunos duos quos constitit

GRUTERUS.

⁶ Cum quidem Julianus dixisse fertur, &c.] Sic etiam Pal. noster, non ut vulgg. cui quidem.

SALMASIUS.

¹ Odio habendus à senatoribus, militibus, provincialibus, popularibus.] Senatores, milites, provinciales, populares, universum imperium Romanum comprehendebant. Senatores & populares, hoc est senatus & populus Romæ duntaxat. unde & Senatores urbis dicebantur: & populares cum legis apud istos authores, populum Romanum, hoc est Romæ moenibus inclusum debes intelligere, provinciales omnes extra Romam populos. sic igitur imperium Romanum dividere liceat, in senatores, populares, militares, & provinciales. per senatores autem, proceres & nobilitatem intelligebant; per populares vero, infimam & minutam plebem.

² Jucundissimum fuit Severo.] Omnino velim scribi: *jucundissimus fuit Severo*. de Pescennio enim sermo, quem ait jucundissimum ideo Severo fuisse quod honeste se gessisset in officio

sibi demandato: in quo officio quod se honeste gessit, jucundissimus fuit Severo, ita ut de eo Septimius ad Commodum referret, asserens necessarium Reip. virum.

³ Ad Commodum Septimius referret.] Sic supra in Severo, Septimius dicit: quum Septimius illic ubi via sanctus est, esset incensus. ubi perperam de suo addiderant correctores, Septimius Peritina Severus. ineptos homines, quasi locus ille tot nominum coactione opus haberet.

⁵ Nam & imperator tribunos duos.] Pal. nam & imperatorum. & inde vetus editio: *imperatorum*. scribe: *Nam & imperator jam tribunos duos, quos constitit stellularum accepisse, lapidibus duos jussit.*

CASAVBONVS.

⁴ Nunquam sub eo miles provinciali lignum, ol.] Malim, *provinciali sal, lignum, ol.* Vopiscus in Aureliano: *Oleum, sal, lignum nemo exigit: avocata sua contentus sit.*

⁶ Tribunos duos, quos constitit stellularum accepisse.] Non à provincialibus, sed à militibus exigebant stellularum. Lampridius in Alexandro: *Avocata nam militum diligenter inspexit: tribunos*

stitit stellaturas accepisse, lapidibus obrui ab auxiliari-

qui per stellaturas aliquid tulissent, capitali poena afficit. Ex lege tricesima Codicis Theod. De erogatione militaris annonæ, & lege xli. Cod. Justin. eodem titulo, constat, solitos tribunos in exercitus sui transitu emolumentum aliquid facere per occasionem erogationis annonæ. quod cum adeo improbarint Pescennius & Alexander Severus, ut stellaturas exigentes tribunos capitali poena affecerint; posteriores tamen imperatores non tulerunt solum, sed palam etiam probabant. Id autem lucellum stellaturam vulgo fuisse vocitatum declarant superiores loci. Rationem nominis teneremus, si paulo plenius genus hoc exactionis aperuissent nobis veteres. nam quod ait Jacobus Cujacius, rem nos tenere, sed nominis rationem nescire: mihi videtur aliter; facile fore nominis interpretationem & originem, si rem satis cognitam haberemus. omnino vel à stellare, verbo Latino, vel à *στῆλα* Græcorum deducitur vox stellatura.

SALMASIUS.

1 Stellaturas accepisse.] Quæsiere, & frustra quidem, viri docti, quid essent stellaturæ, & unde illis nomen. supra etiam stellaturarum meminit idem Spartianus: ubi per stellaturas aliquid auferre positum est. Sciendum igitur stellaturam & stellionaturam vel stellionatum, idem omnino esse. quod facile sit probare. *stellionatus* exponitur in veteribus Glossis ἐπιθεσις & πυνυργία. ἐπιθεσις ἢ χλῶνη, impostura, stellionatus. ἐπιθέτης, stellionator, impostor. impostura igitur stellionatura sunt. sed & stellatura. & stellator & stellionator idem. quorum vocabulorum eadem est origo. improbos etiam & impostores versutosque homines & versatites, quos *ποικίλος* & *ποικιλοσπόπος* Græci vocant, stelliones Latini vocarunt & stellionatores. Nam stellio est πυνυργός &

ἐπιθέτης, ab illis maculis quibus tanquam stellis variatus est stellio. Ovidius:

— aptumque colori

Nomen habet variis stellatus corpora guttis.

ab illa inquam varietate & stellatura homines impostores & versuti, stellatores dicti & stellionatores, quos Homerus *πρωκτες* vocavit. & nota est in pisce qui *πρωκτες* dicitur, varietas maculosa qua tergum ejus stellatum est. ἀπαρτέωνες igitur, & veteratores eo nomine censebantur propter morum τὸ ποικίλον. unde & stella quoque pro machinis, versutiis & fraudibus apud Latinos. Aldemus egregius auceps antiquarum vocum *stellas* pro imposturis posuit:

Machina detegitur cæcis frustrata stellis. Ita sane discrete scriptum est in apographo quodam ex vetustissimo Codice desumpto, quem mecum communicavit optimus & doctissimus noster Juretus. *stellæ* pro stellationibus vel stellaturis à stellando. ut *ornæ* pro ornaturis ab ornando: *resona* à resonando: *suda* pro sudatura vel sudato à sudando. & similia. id cum minime assequeretur Canisius, *sutellis* in editione sua reposuit pro *stellis*. sed *sutellis* prima syllaba negat ibi se durare posse, quo posita est ab editore. *stellis* igitur ibi retinendum: & *stellæ* sunt quas diximus. unde verbum *stellare*: quod est stellis variare, & variegare. atque inde *stellaturæ*. & per *stellaturas* accipere, hoc est per fraudes & imposturas, & *κακουργίαν*. unde & *frandare*, est *νοσφισταδίαν*. & fortassean heic melius legatur, per *stellaturas* accepisse quam *stellaturas*, ut in Alexandro Severo per *stellaturas ferre*. solebant autem tribuni militibus commeatum dare, aut muneris vacationem, accepta ab iisdem pecunia de eorum stipendiis. *stellaturam* hoc dicebant, & per *stellaturam* accipere,

liaribus iussit. Extat epistola Severi ¹ quam scribit
² ad Rogonium Celsum Gallias regentem : *Miserum
 est ut imitari ejus disciplinam militarem non possimus,
 3 quem bello vicimus. Milites tui vagantur, tribuni me-
 dio die lavant, pro tricliniis popinas habent, 4 pro cubicu-
 lis, meritoria, 5 saltant, bibunt, cantant : 6 mensuris*

accipere, ut Justinianus in eadem re
 per fraudem. Cod. de off. prat. prat.
 Africa leg. 11. ubi vetat istas tribuno-
 rum ducumque stellaturas : ut nul-
 lum etiam dispendium à ducibus vel ducia-
 nis prædicti limitanei sustineant, nec ali-
 quas sibi consuetudines de eorum stipendiis
 per fraudem ad suum lucrum convertant.
 & paulo post : & nullum audeant duces
 aut tribuni commatalem de ipsis dimitte-
 re, ne dum sibi lucrum student conficere,
 incustoditas nostras provincias relinquunt.
 & paulo post : magis enim debent duces
 & tribuni supra deputata sibi emolumenta
 secundum labores suos de nostra largitate
 remunerationem sperare, & non de eorum
 stipendiis lucrum sibi acquirere. sic pecu-
 nias per fraudem corrumpas, grivelatas
 hodie solemus appellare, præcipue
 quas regii Rationales in discutiendis
 rationibus & reddendis, consueve-
 runt per fraudem avertere & in si-
 num suum convertere. grivelata ad
 verbum est stellatura. grivelatum enim
 vocamus quidquid variegatum est &
 stellatum, à varietate turdi, quam
 grivam dicimus. aliam rationem &
 explicationem ejus vocabuli supra
 dedimus in Hadriani vita, sed eam
 huic non anteposuerim.

¹ Quam scribit ad Rogonium Celsum.]
 Vet. ed. ad Rogonium Celsum. recte.

³ Quem bello vicimus.] Palatinus :
 quem bellum vicimus, & supra additum
 eadem manu, per. ut esset : per bel-
 lum vicimus. quod prima editio reti-
 nuit.

⁵ Saltant, bibunt, cantant.] Suspe-
 ctum aliquantum mihi illud bibunt.
 sequitur enim de potatione : & men-
 suris convivorum vacant quem sine men-
 sura potant. Palatinus legit : saltant,

vivent, cantant. aliquod aliud verbum
 excogitandum est quod pro illo vo-
 vent supponamus. nam bibunt, non
 convenit. nec tamen aliud nunc me-
 lius aptiusque succurrit. divinent a-
 cutiores.

GRUTERUS.

² Ad Rogonium Celsum.] Ita ex-
 presserat Palatinus, & præferendum
 profecto illi hætenus recepto Rogo-
 nio. videantur modo inscriptiones
 nostra pagina CCCCLXII. I.

CASAUBONUS.

⁴ Pro cubiculis meritoria.] Vopiscus
 in Tacito, Meritoria intra verbum sunt
 vetuit. ubi de hac voce non nihil.

⁶ Et mensuris convivorum vacant.]
 Ambrosius sermone sexto, de marpa-
 ritis : Unum scio ; quod si quis illud die
 honoratus aut dives ebrietate fiti sui ad
 decimum usque miliarium ad prædium
 rogavisset, propter accuratas epulas, &
 inæquales mensuras absque cubito non staret
 fuisse. iterum idem in libro de Helia
 & jejuno cap. XIII. loquens de fu-
 rore præliari convivantium : cadunt,
 inquit, qui mensuras ipsas bonas super-
 effluentes diligenti librari examinat ut quod
 effundant ; non cadunt bibentes. Nescio
 an huc referam Marcellini locum li-
 bro XXVIII. Postquam etiam in convi-
 viis aliquoties tritura, ut adpositi, possit
 & volucres ponderentur & glori. sed a-
 liud est.

SALMASIUS.

⁶ Et mensuris convivorum vacant eam
 sine mensura potant.] Aliam ostendit
 lectionem Palatinus, à quo non va-
 riat vetus editio, hoc modo : & men-
 suras

conviviorum vacant quum sine mensura potent. ¹ Hæc si
ulla vena paternæ disciplina in nobis viveret, fierent?
² Emenda igitur primum tribunos, deinde militem: ³ quem
quamdiu

suas conviviorum vocat cum hoc sine mensura potare. ex quo scribimus: & mensuras conviviorum vocant hoc, sine mensura potare. & hoc, inquit, vocant mensuras conviviorum, sine mensura potare. liceat etiam legere: & mensuras conviviorum vocant, enim hoc sine mensura potare. illud alterum magis placet. mensuræ autem conviviorum sunt pocula & calices qui ebibantur, triunces, & septunces & ejusmodi mensuræ: ut Græcis *μετρα*. & hinc exponendus egregius Ambrosii locus quem jam huc attulerunt eruditissimi viri, sed parum explicarunt, Sermone sexto: *num scio, quod si quis illa die honoratus & dives ob natalium filii sui ad decimum usque miliarium ad pyandum rogavisset, propter accuratas epulas, & inæquales mensuras absque dubio eos invidiosos fuisse.* duabus divis in convivio litatur, *Ed. s. & Bib. s. in Bib. s. tutela sunt mensuræ: in Ed. s. vero fide sunt epulæ.* duo igitur commemorat doctissimus scriptor propter quæ ad convivium libenter itur, accuratas epulas & inæquales mensuras. mensuras inæquales dixit, propter bibendi intemperiam, quasi diceret immodicas, & si ne mensura mensuras, ut heic festive Severus mensuras conviviorum non recte dici autumat, cum sine mensura potarent. aliter inæquales calices posuit Horatius:

*Siccant inæquales calices convivia solutus
Legibus insanis.* —

Tunc enim inæquales siccantur calices, cum qui plus potest bibere plus bibit: qui minus potest, non cogitur, sed animo suo obsequitur, nec supra vires suas bibit. at ubi lex eadem omnibus bibendi imposita est, huic parere tenentur ex æquo pusilli, timidique potatores cum valentissimis, & promptissimis: & tunc æqua-

les omnibus calices hauriuntur. quid si inæquales mensuras dixit pius & doctus auctor cum illis insanis legibus bibendi omnes tenentur? nam tunc inæquales sunt mensuræ cum exiguarum virium in bibendo eandem ferre mensuram cogitur quam qui maxime strenuus est inter potores. injustæ enim & iniquæ vel inæquales sunt illæ mensuræ. sed prior interpretatio mihi magis arridet. hæc sunt igitur mensuræ conviviorum.

CASAUBONUS.

¹ Hæc si ulla vena paternæ disciplina in nobis viveret, fierent?] Persius:

*Hæc fierent, si testiculi vena ulla paterni
Viveret in nobis:*

³ Quem quamdiu timebis, tamdiu non timeberis.] Vulcarius in Cassio, *meruique timeri quia non timuit.* ex Luciano, ut diximus.

SALMASIUS.

² Emenda militem: quem quamdiu timebis, tamdiu non timeberis.] Hæc verba efficiunt sententiam mihi suspectam. certum enim est ducem qui timeat milites, à militibus timeri non posse. sed & aliter habent membrana & veteres editiones, in quibus omnibus legitur quasi facta conspuratione: *emenda militem quem quamdiu timebis, tamdiu timebis.* quod primo aspectu videatur sensu carere, aut illum habere sensum qui plane sit absurdus & ineptus. quid enim est aliud dicere, quam, *quamdiu timebis, tamdiu timebis?* in quo parum rationis est. Optima tamen lectio, quæ & optimum habet sensum: *quamdiu, inquit, militem timebis, tamdiu timebis, non militem, sed omnia.* hoc est, semper in metu eris. non enim ille audeat militibus fidere, aut quicquam iis credere qui eos habet parum emendatos, & qui ducem suum

quamdiu timueris, tamdiu non timeberis. Sed scias id de Nigro, militem timere non posse, nisi integri fuerint tribuni & duces militum. ¹ Hæc de Pescennio Severus Augustus, adhuc milite. Marcus etiam Antoninus ad Cornelium Balbum: Pescennium mihi laudas, agrosco: nam & decessor tuus eum manu strenuum, vita gravem, & jam tum plusquam militem dixit. Itaque mihi literas recitandas ad signa, quibus eum trecentis Armenicis, & centum Sarmatis, & mille nostris præesse iussi. Tuum est ostendere hominem non ambitione (quod nostris non convenit moribus) sed virtute venisse ad eum locum, quem avus meus Adrianus, quem Trajanus proventus non nisi exploratissimis dabat. De hoc eodem Commodus, Pescennium fortem virum novi, & ei tribunatus jam duos dedi: ² ducatum mox dabo, ³ ubi per senectutem

⁴ Alimus

& disciplinam non timeant: immo quos ipse dux timet. nunquam igitur erit securus aut animi fidens adversus hostes qui suos timuerit milites. atque hæc est horum verborum sententia. nec dubium esse debet quin reponenda sit vetus scriptura quam posuimus. alias si quid placeret mutari, sic maluissem: emenda militem: quem quamdiu non timeberis tamdiu timebis. necesse est enim ut dux qui non timeatur à militibus ipse milites timeat.

CASAUONUS.

¹ Hæc de Pescennio Severus Augustus adhuc milite.] Ridicula lectio: nam Severus post mortem Pescennii hæc scripsit: deest sine dubio aliquid. scribendum enim est: H. d. P. S. Augustus. De eodem adhuc milite Marcus etiam Ant.

² Ducatum mox dabo.] Ducatus ordinum, via est ad tribunatum. Vopiscus in Probo: cum ordines honestissime duxisset, tribunatum est adeptus. & passim alibi tribunatus est infra ducatum, & supra tribunum dux: legionis nempe, vel limitis. Sic epistola

Valeriani Posthumio patri defertur ducatus limitis Transrhenani; filio, tribunatus Vocontiorum. ita ubique.

SALMASIUS.

¹ Hæc de Pescennio Severus Augustus adhuc milite. Marcus etiam.] Facile fuit videre lectionem hanc minime coherere: nec enim Severus jam Augustus id potuit scribere de Pescennio adhuc milite. legerim: hæc de Pescennio Severus Augustus dux: et milite Marcus etiam Antoninus, ut quæ scripsit Severus de Pescennio duce scripserit, utpote quem ea maxime parte commendat, quod milites disciplina contineret: at de milite Pescennio Marcus Antoninus. Sed minima mutatione sic veram lectionem possumus restituere: hæc de Pescennio Severus Augusto; adhuc milite Marcus etiam Antoninus ad Cornelium Balbum. Pescennium enim jam Augustum vicit Severus, & de ejus disciplina loquitur quem vicit, ut doceat victorem victi imperatoris disciplinam in regendis militibus imitari non posse. qua de lectione qui dubitabit, illum sensu communi carere contendam.

3 Ubi

¹ *Elivs Corduenus rempubl. recusaverit.* Hæc de eo iudicia omnium fuerunt. Sed & Severus ipse sæpe dixit, ignoturum se Pescennio nisi perseveraret. A Commodo denique Pescennius cos. declaratus, Severo præpositus est : & quidem irato quod primipilari- bus commendantibus, consulatum Niger mereretur. In vita sua Severus dicit, se priusquam filii sui id ætatis haberent ut imperare possent, ægrotantem id in ani- mo habuisse, ut, siquid fortè sibi accidisset, ² Niger Pe- scennius eidem & Clodius Albinus succederent, qui ambo Severo gravissimi hostes extiterunt. Unde ap- paret quod etiam Severi de Pescennio iudicium fuerit. ³ Si Severo credimus, fuit gloriæ cupidus Niger, vita ⁵ fictus, moribus turpis, ætatis provec- tæ quum impe- rium invasit : ex quo cupiditates ejus inculat, ⁴ perinde quasi Severus minor ad imperium venerit, qui annos suos contrahit, ⁵ quum decem & octo annis imperarit & octo-

¹ Ubi per senectutem *Elivs Corduenus rempublicam recusaverit.*] Recusari non tantum ea dicuntur, quæ cum nobis offeruntur accipere negamus, sed illa etiam quæ ubi nos eorum tædet pi- getque, sponte amolimus & repelli- mus. sic Corduenus rempublicam recusare heic dicitur, quam propter senectutem non posset amplius ad- ministrare. sic eleganter Tertullia- nus dixit recusari annos à serpente, quæ senectutem cum superficie exiit. de pallio : ex *ovis* ibidem reli- quia notus explicat, cum *squmis* & anni recusantur. ita enim ibi legendum ve- terum librorum fide in commenta- tio ad illud opusculum nostro do- cuimus, ita recusare vestes, idem au- thor dixit, & nos ibi plura ejusdem loquela exempla protulimus.

CASAUBONUS.

¹ *Elivs Corduenus.*] Scripti, *El- ius Cordimus.* Condianorum supra mentio habita : sed nihil mutan- dum.

² *Niger Pescennius eidem.*] Pro, *sibi.* ita sæpe orationem concipit.

SALMASIUS.

² *Niger Pescennius eidem & Clodius Albinus succederent.*] *Eidem pro sibi.* at *Palatinus eodem. eodem pro eidem.* & ita sæpe in Pandectis Florentinis, nullo pro nulli : eo pro ei : & neutro pro neutri. non longe petenda sunt exem- pla, quærat qui volet, & inde petat.

³ *Si Severo credimus, fuit gloriæ cupi- dus Niger.*] Censeo Severo creden- dum, si bene hosti creditur de hoste. non dubitat Dio non credere Severo, *εξ ως*, inquit, *εργαψε Σεσηρ*, sed ut res se habet scribam. ejus ta- men fidem in superioribus commen- dari à Spartiano memini, & ab Au- relio Victore. sed Afer Afrum cum laudat, subit dicere, *εις αυγιουλω* *κρηθει ορ* & *ορον.*

⁴ *Perinde quasi Severus minor ad im- perium venerit.*] Proinde quasi Severus. sic supra : Proinde quasi quilibet impera- tor à primipilario posset occidi.

⁵ *Quum decem & octo annis impera- rit.*]

¹ & octogesimo nono perierit. ² Sanè Severus Heraclium ³ ad obtinendam Bithyniam misit: ⁴ Fulvium autem ad occupandos adultos Nigri filios: nec tamen in senatu quicquam de Nigro Severus dixit, quum jam audisset de ejus imperio, ipse autem proficisceretur ad componendum Orientis statum. Tantum sanè illud fecit proficiscens ut legiones ad Africam mitteret, ne eam Pescennius occuparet, & fame populum Romanum perurgeret. ⁵ Et videbatur id facere posse per Libyam Ægyptumque vicinas Africae, ⁶ difficiliter licet

rit.] Quum decem & octo annis imperavit & octogesimo nono perierit. ita Palatinus, cum veteri editione.

CASAUBONUS.

¹ Et octuagesimo nono perierit.] Falsum: vide ad librum superiorem.

³ Ad obtinendam Bithyniam.] Vel Britanniam. ut libro superiore legitur.

⁴ Fulvium autem.] Fulvium Plautianum.

⁶ Difficili licet itinere ac navigatione.] Hæreo in hac periodo. Videtur sententia postulare ut legatur, difficilia faciens itinera ac navigationes. sed cogitandum amplius.

SALMASIUS.

² Sane Severus Heraclium ad obtinendam Bithyniam misit.] In vita Severi, Heraclitum pro Heraclio nominat: & Britanniam pro Bithynia. sed ex hoc loco ille corrigendus est. Bithynia enim verum est, non Britannia: sed eos ipsos pertimescens de quibus recte judicabat, Heraclitum ad obtinendam Bithyniam, Plautianum ad occupandos Nigri liberos misit. paulo post enim in eadem vita scribit quem successum habuerit utraque legatio. nam Nigri quidem liberos cepit, qui ad illam rem missus est & adduxit. Bithyniam vero occupare non potuit Heraclius, Byzantium jam tenente Nigro. Nigri, inquit, liberos ad se adductos in eo honore habuit quo suos. miserat sane legionem que

Græciam Thraciamque præcipue, ut ait Pescennius occuparet: sed jam Byzantium Niger tenebat. Perimbismentens occupare plurimos de exercitu accepit. qui locus mirifice comprobat illam emendationem & adprime docet, Bithyniam scripsisse Spartianum non Britannias. nec dubium illam legionem quæ missa est ad Græciam, & Thracias occupandas, hanc esse eandem quæ ductu Heraclii missa est ad Bithyniam occupandam. Quid autem ad Pescennium Britanniam, cum illis partibus non incumberet, & bellum totum fereretur in illis quæ dixi locis? non recte igitur habuit vir eruditissimus, uter ex alieno locus esset emendandus.

⁵ Et videbatur id facere posse per Libyam & Ægyptum.] Palatinus: videbatur autem id facere posse per Libyam & Ægyptum. quod ad rem attinet ipsam, idem in Severo: ad Africam tamen legiones misit ne per Libyam & Ægyptum Niger Africam occuparet, ac B. penuria rei frumentaria perurgeret.

⁶ Difficili licet itinere & navigatione.] Hæreere se fatentur in hac periodo eruditissimi viri. ego ut verum fatear non valde hæreo. sic enim sensus est; Severum cum metueret ne Africam Pescennius occuparet, ad eam legiones misisse. id autem posse videbatur facere Pescennius, ut Africam scilicet occuparet, per Libyam & Ægyptum, quæ vicinæ sunt Africæ.

licet itinere ac navigatione. Et Pescennius quidem veniente ad Orientem Severo, Græciam, Thracias, & Macedoniam, interfectis multis illustribus viris, tenebat, ad participatum imperii Severum vocans: à quo, causa eorum quos occiderat, cum Æmiliano hostis est appellatus: deinde à ducibus Severi per Æmilianum pugnans victus est. Et quum illi tutum exilium promitteret si ab armis recederet, persistens iterum pugnavit, & victus est, atque apud Cyzicum circa paludem fugiens fauciat, & sic ad Severum deductus, atque statim mortuus. ² Hujus caput circumlatum ⁶ pilo Romam missum, filii occisi, necata uxor, patrimonium publicatum, familia omnis extincta. Sed hæc omnia posteaquam de Albinii rebellionem cognitum est, facta sunt: nam prius & filios Nigri & matrem in exilium miserat. ³ Sed exarsit secundo civili bello, imo etiam tertio, & factus est durior. Tunc enim

ca, quamvis iter sit difficile, nec admodum facilis navigatio. id est quamvis & mari & terra difficile sit iter per Ægyptum & Libyam ad occupandam Africam, tamen id facere posse videbatur. arduum enim & difficile id erat, non autem impossibile prorsus, ideoque ne id faceret metuebat Severus. illa igitur verba, *difficili licet itinere ac navigatione*, nihil prorsus habent difficultatis, quæ ita capiendâ sunt ac si dixisset, *licet sit iter difficile ac navigatio*. idem genus prope loquendi Plautinum: *Mirum est te lolio vititare, tam vili tritico*. id est, cum adeo vile sit triticum. videbatur, inquit, id facere posse per Ægyptum & Libyam, licet difficili itinere & navigatione. sed tædet in re facili tritari. iter & navigationem opponit, cum illud terra, hæc mari fiat. sic vetus interpres Juvenalis, iter & mare, ad illud:

Carpentis venient & navibus. — ad captivos, & itinere venient & mari.

hoc est, quod heic dixit Spartianus, *itinere & navigatione*.

¹ *Et sic ad Severum deductus.*] *Et sic ad Severum adductus.* Palatinus & editio vetus.

CASAUBONUS.

² *Hujus caput circumlatum pilo Romam missum.*] Imo Byzantium, non Romam. Dio, *πρὸ κεφαλῆ τοῦ Σεβήρου εἰς τὸ Βυζάντιον πέμψας, ἀνεστύρασαν, ἢ ἰδόντες αὐτὸν οἱ Βυζάντιοι ἀεγσυχάρησαν.* vel igitur fallit nos librarius: vel ipse auctor eo hallucinatus est, quod meminisset caput Albinii Romam missum.

³ *Sed exarsit secundo civili bello, imo etiam tertio.*] Primum bellum contra Julianum, alterum contra Pescennium, tertium contra Albinum: sed multi non tria, verum duo solum bella civilia à Severo gesta scripserunt: quia bellum primum, nihil habuit bellici; cum ut superius dictum est, nutu factus sit victor Severus.

nim innumeros senatores interemit Severus, & ab aliis *Sylle Punici*, ab aliis *Marii* nomen accepit. Fuit statura Pescennius proluxa, forma decorus, capillo in verticem ad gratiam reflexo, vocis canoræ, ita ut in campo loquens per mille passus audiretur, nisi ventus adversaretur: oris verecundi & semper rubidi: cer-

vice

SALMASIUS.

1 Capillo in verticem ad gratiam reflexo.] De capillo flexo reflexoque diximus satis in Pertinace. reflexus autem capillus opponitur proluxo & prolucino. nam utroque modo dicebatur. Glossa: Proluxus, τὸ ἀνόθεν εἶναι. nam πᾶν ὀθεν εἶναι, & ἐλόθεν εἶναι contraria sunt.

2 Vocis canora.] Sic de Severo: Cano capite & crispo, vultu reverendus, canorus voce.

CASAUBONUS.

3 Oris verecundi & semper rubidi.] Suetonius in Domitiano, vultu modestiorisq; pleno.

SALMASIUS.

3 Oris verecundi & semper rubidi.] Quibus os rubebat, pro modestis & ingenuis habebantur apud veteres, & oris probi dicebantur. sic Pompejus olim ab oris probitate commendatus. de quo Sallustius dixit, illum oris probi fuisse, animi inverecundi. ita Domitianus, Suetonio teste, commendari se verecundia oris adeo sentiebat, ut apud senatum sic quondam jactaverit, Usque adhuc certe animum meum probasti & vultum. illis igitur verecundum os esse dicebatur, quibus rubebat: & qui multum sanguinis in ore habebant, illi modesti, illi probi audiebant. Plinius epist. lib. I. epist. XIV. est illi facies liberalis, multo sanguine, multo rubore suffusa. item lib. V. epist. XVII. commendabat hac vox suavissima; vocem verecundia: multum sanguinis, multum sollicitudinis in ore, magna ornamenta recitantis. ita Horatius verecundum

colorem vocavit, πὸ ἐρυθρῶν quod juvenibus multo & integro sanguine plenis ἐπιτερεῖται.

Fugit juvenitas & verecundus color ubi verecundum colorem pro rubido posuit. pallidos autem & mali coloris homines impudentes fere, & inverecundos ducebant, dicebantque, nisi si pallor ille ex studiorum contentione contractus videretur. Matialis.

Esset, Maxime, cum mali coloris, Versus scribere cepit Oppianus,

atque inde vox ἀρεμῶν & ἀρεμῶν, impudentem Græcis designat & improbum: quz non solum ad homines sed etiam ad res excelsa est. unde ἀρεμῶν: ἰερρατῶν Artemidoro: ἡ γὰρ αὐτῶν ἰερρατῶν ἀρεμῶν. ἀρεμῶν: ἰερρατῶν, sunt lenonum & aquariolorum. Glossa: ἀρεμῶν, impudica, impudicus. ἀρεμῶν, impudicitia. Hesy chius: ἀρεμῶν, πονηρῶν. sic pallidum colorem & luteum Græci πονηρῶν χρωμῶν & Φαλλῶν appellant. Aristoteles de Chlorione: Χλωρίων ἢ μαθῶν ἢ ἀμαθῶν καὶ βιομηχανῶν, καὶ πονηρῶν ἢ χρωμῶν ἢ χρωμῶν. χρωμῶν μαθῶν, malum colorem vocat luteum, nam alibi de eodem Chlorione dicit: ὁ ἢ Χλωρίων, χλωρῶν αἵματι. sic de Charadrio: ἐστὶ αἶμα οὐ χαροδῶν ἢ πῶν φανῶν ἢ πῶν χρωμῶν Φαλλῶν. Charadrium luteum esse nemo ignorat. nam icterum à colore etiam appellarunt, quod si spectetur, exortos sanare credatur. Latini galbulum vocabant, ut scribit Plinius. Galbulum autem pro galbulo dicebant. ut gal-

vice adeo nigra, ut quemadmodum multi dicunt, ab ea *Nigri* nomen acceperit. Cætera corporis parte candidus & magis pinguis : vini avidus, cibi parcus, ¹ rei Venereæ

buli & galguli, bacca. galbulus autem & galbens de viridi & luteo. ut rufellus & ruffulus : flammens & flammulus, de colore igneo & rubro. unde flammula vexilla. maium igitur colorem Græci Latinique de pallido, & luteo dixerunt. aliter improbus color, pro purpureo Latinis. hinc improba Tyros Martiali. & nomen improbum de tyriamethystino apud Plinium. Seneca : qui lacernas coloris improbi sumunt. id est purpureas. sic improba regmina pedum Valerio Flacco de calceis purpureis :

Improba barbarica procurruunt regmina plantæ.

sed unde tam pulcher & eximius color, improbus dictus, quæsiuere docti : ego repperi. quidquid nimium est, & modum normamque excedit, improbum Latinis dictum est. sic improbus labor Virgilio, nimis magnus, & immodicus. Suetonius improbus uerum hominem dixit, qui proteræ staturæ fuit & justam excedentis : ut de quodam proceræ staturæ improbiusque nato. nam naturam etiam pro staturâ dixerunt, ut nobis alibi obseruatum. sic improbiora labra, Vellio Grammatico, sunt enormia & ultra justum modum protensa : *chilones improbiore labris homines à Græco τὸ χεῖλῳ. improbus labiarum dixit Sospater, qui nimis magna labia habebat, quem Latini labiorum dixere. chilones, inquit, ab improbiore labris, quæ Græci χεῖλῳ dicunt. sic intestinum improbe prominere, apud Marcellinum, pro immodice. cap. xxxi. ad eos quibus intestinum improbe prominet remedium. sic improbum outum pro arroganti, & captum ejus modulumque, à quo uouetur, supergresso. hinc excellentem illum & eminentem, & super ceteros omnes colores uividum & fulgentem, im-*

probum appellarunt, quasi superbium & ceteros colores infra se positos prægravantem. nos *altum colorem* uulgo appellamus, intensiorem illum & uividum saturumque. Latini superbium & improbum dicebant. sic *superbiam candoris*, dixit eleganter Vitruuius de candore valde candicante & refulgente. lib. vii. cap. iiii. *semper enim album opus, propter superbiam candoris, non modo ex propriis, sed etiam ex alienis adificiis concipit summum. superbiam lapillorum, non minus eleganter Tertullianus de habitu muliebri : sed & lapillos illos qui cum auro superbiam jungunt, quid aliud interpreter quam lapillos & calculos ejusdem terræ minutalia & arrogantes lacernas, de purpureis dixit Martialis :*

*Illas purpureas & arrogantes
Fussit surgere lætius lacernas.*

Improbis igitur, & superbus & arrogans colos purpureus, qui pro sua maiestate reliquos sibi colores, tanquam minores, ut majori, digniori potentiorique cogat assurgere. at *malus color*, & nequam, de pallido luteoque. nam & sine colore & mali coloris esse dicuntur qui tales sunt. sic *ἀχρωμοί*, impudentes & oris inuerecundi homines. ut contra *ἀχρωμοί*, pudentes & modesti, orisque probi. Glossæ : *ἀχρεός*, boni coloris. *ἀχρεομοί*, pudendans.

CASAU BONUS.

¹ *Rei Venereæ nisi ad procreandos liberos prorsus ignarus.*] Trebellius Pollio de Zenobia : *cujus ea castitas fuisse dicitur, ut ne uirum quidem suum sciret nisi tentatis conceptionibus.*

SALMASIUS.

¹ *Rei Venereæ nisi ad procreandos liberos prorsus ignarus.*] *Nisi ad creandos liberos.* Editio uetus cum Palatino.

¹ Denique

nereæ nisi ad procreandos liberos prorsus ignarus
 1 Denique etiam sacra quædam in Gallia quæ castiffi-
 mis decernuntur, consensu publico celebranda fuce-
 pit. Hunc in Commodianis hortis, in porticu curva
 2 pictum de musivo inter Commodi amicissimos vide-

CASAUBONUS.

1 Denique sacra quædam in Gallia quæ
 castiffimis decernuntur.] Hæc est om-
 nium librorum lectio : quod eo
 restatum volumus, quia scimus viros
 doctissimos nodum hic in serpo quæ-
 fuisse. initio libri dictum est, Pescen-
 nium à Commodio in Galliam ali-
 quando missum.

2 Hunc in Commodianis hortis.] Ne-
 que in antiquis Urbis descriptioni-
 bus, neque usquam alibi hos inveni-
 o.

S A L M A S I U S.

2 Hunc in Commodianis hortis in por-
 ticu curva.] Porticum curvam interpre-
 tor concameratam & in camera por-
 ticus illius pictum de musivo Com-
 modum cum reliquis amicis Iſidis
 sacra ferentem fuisse intelligo. apsi-
 des enim & camera frequenter ope-
 re isto musivario ornabantur. & le-
 gere est apud Anastasium Bibliotheca-
 rium locis plus mille apsidas & ca-
 meras de musivo ornatas. in Leone
 quarto : Beati Petri Apostoli oraculum
 miræ pulchritudinis summique decoris con-
 struxit, quod pulvis marmoribus circum-
 datus splendide compsit, apsidamque e-
 jus ex musivo aureo superinducto colore
 glorifice decoravit. item in Sergio
 secundo, de Ecclesia Martini : Apssi-
 dam quoque ipsius aureis musivo perfuso
 coloribus ingenti amore depinxit. & in
 Gregorio quarto : verum etiam fecit in
 Patriarchio Lateranensi triclinium miræ
 magnitudinis decoratum cum apside de
 musivo. ibidem : Apsidamque ipsius præ-
 nominatæ basilicæ musivo aureis superinduc-
 to coloribus cum summa gratulatione de-
 pinxit. & paulo supra : apsidamque e-
 jusdem oratorii superaurato musivo depin-

xit. quibus omnibus locis notandum
 etiam genus musivi quod inauratur.
 tur. item in Pascali : & super columnas
 in quadrifacio camerantes musivo pulvis
 metallis decoravit. camerantes autem
 lumina, sunt quas Græci εἰς ἀπὸς
 appellant, de quibus alibi notum
 est. idem in Leone tertio : oraculum
 & solarium ab imo usque ad summum
 vitæ restavit, & in melius formidat
 marmoribus stravit, atque camerantes
 matronæ noviter fecit & diversis
 pictura mirifice decoravit. idem alibi
 edificavit Ecclesiam cum apside amplissimam
 & cacumina mirifica de musivo, atque ca-
 meram decoratam. & ita passim apud
 illum auctorem, nam jam tradet pu-
 ra congerere, leges apsidas & cam-
 eras templorum, porticum, Basilica-
 rum, oratoriorum, & tricliniorum
 musivo opere decoratas & depictas.
 sic curvæ istius porticus camera mu-
 sivo pictos habebat Commodum
 Commodique amicos sacra Iſidis fo-
 rentes. curvaturæ autem oraculum, &
 concamerationes & volute pro eodem.

CASAUBONUS.

3 Pictum de musivo inter Commodi
 amicissimos videmus, sacra Iſidis ferentem.
 Cum alias Romæ, tum illo potissi-
 mum seculo multas picturas alios
 fuit, ad propagandam rerum memo-
 riam. libro superiore de porticu di-
 ctum, in qua res bello gesta à Severo
 fuerant depictæ. Capitolinus de
 Maximino : Fuisse tabulas pingi, sicut
 erat bellum gestum, & ante curiam pro-
 poni, ut sacra ejus pictura loqueretur. Sic
 ludorum magnificentiam in porticu-
 bus depingebant, ne memoria invec-
 cideret, ut scribit Vopiscus in Car-
 no. quinetiam, ut ante dicebamus,
 si cu-

mus sacra Ifidis ferentem : quibus Commodus adeo deditus fuit ut & caput raderet, & Anubim portaret, & omnes

si cujus principis memoriae faveret senatus. saepe decreto patrum iussi omnes illum habere pictum. Ergo etiam Isiaci sacerdotes cum Anubim portarant, ejus diei & pompae, vel ut ipsi loquebantur, ejus humilitatis memoriam pictura conservabant. Tertullianus in carmine ad senato-

Teque domo propria pictum cum fascibus ante,

Nunc quoque cum fistro faciem portare carinam.

Hec non humilitas, sed humilitatis imago.

Edibus illa tuis semper monumenta manebant.

Quid sit pingere de musivo, Josephus Scaliger ad Manilium, nos ad Suetonium fuisse docuimus. Anastasius De vitis pontificum in Leone tertio, adificavit ecclesiam cum apside amplissima, & arcumina vitivica de musivo. ibidem, fecit in triclinio majori mirae pulchritudinis decoratam apsidam, de musivo unctam. sic & alibi. Leges etiam apud eundem, decorare ex musivo, ut in Leone quarto: vel, pictura musivi decorare, ut in Benedicto tertio. item musivo & pictura ornare, ut in S. Zacharia. & ornare ex musivo, ut in S. Hilario. alibi, musivo depingere. Sic apud Gregorium Turonensem & Aimoinum, recentiores Graeci *μουσειον*, & *μουσειον ηγδαωπιζεν*. apud Codinum *μουσειον μουσειον*, ut apud Trebellium Pollionem in Tetrico juniore, *corona picturata de musico*.

SALMASIUS.

3. Pictam de musivo inter Commodi amicitiosos videmus. De musivo habet hic scriptum Palatinus. & sane musivum & musivum dicebatur: ut dium & divum: sub dio & sub divo. sic odium & odium, quod Graecis *ωδειςον*. veteres Glossae titulo de spectaculis:

Odium, ωδειςον. quod vulgatius dicitur *odium*. sic igitur musivum & musivum. Trebellius Pollio: accipiens ad his sceptrum, coronam civicam picturam de musico. nam museum & musivum idem. sed musivum melius scribitur. ut Lycium, *Λυκειον*: Gynaecium, *γυναικειον*: Prytanium, *πρυτανειον*. de quibus in vita Hadriani diximus. sic musivum *μουσειον*. *μουσειον* enim Graeci scriptores vocaverunt illud musivum opus, non *μουσειον*, ut putat vir eruditissimus ad Manilium, qui & *μουσειον* dixerunt, musivo decorare. Codino, *μουσειον*, musivum, vel museum. *τοδε μουσειον οκεινο η τε μουσειον απηρε Βασιλης ο βασιλης οτε ανηραμνησε τω νεω η η φερον*. doctissimi hujus aetatis viri pavementum & musivum nihil differre arbitrantur. pavementum autem est tessellatum opus vel ipsa tessellatio, unde *ars pavimenti*, apud Lucillum. sed pace dixerim eruditissimorum hominum, tantum interest inter musivum & pavementum, quantum inter solum & cameram triclinii. nusquam enim invenies dictum apud ullum authorem, sive recentem placeat sumere seu vestitum, pavimenta de musivo picta aut sola de musivo strata. semper cameris & apsidibus assignatur musivum ut solo pavementum. idem est tamen utrumque opus & tessellatione utrumque contextitur. sed ut pavementum nunquam de camera, sic nec museum de pavimento. etsi scripserit Plinius lib. xxxvi. cap. xxv. pavimenta de humo pulsa transisse in cameras. hoc verum esse nemo ibit inficias. pavimentorum tamen nomen ad cameras quoque translatum, id ego nego & pernego. cameram igitur, trullum, apsidem legis ubique musivo pictam, solum autem aut nunquam. Plinius libro

T t eodem

eodem quo supra cap. XXI. non præ-
 termittenda est & punicum natura. ap-
 pellantur quid mura & cetera saxa erosa
 annis: in ædificiis musca vocant depen-
 dentia ad imaginem specus arte reddenda.
 vides musca proprie dici in ædi-
 ficis non pavimenta, sed arcuaturam
 ad similitudinem specus arte factam.
 Codinus hanc differentiam religiose
 observat. cum enim eodem opere
 sola, parietes & camera decorarentur;
 πῦλωσι vocat, quod in solo ponitur;
 ὀρθομορφώσιν, quod in parietibus;
 ἐκείνωσιν, & πῦλωσι quidem
 Διὰ συζήτησιν tessellatum opus quod
 ex sectione fit minorum lapillo-
 rum: ἐπίτωσε, inquit, τὰς αὐτὰς
 ἀεὶ πῦλας μὲν συζήτησιν. hoc est, ex
 sectili pavimento stravit, quem
 locum, ut cetera præne omnia pessime
 acceperunt interpretes. idem ali-
 bi: τὸν δὲ πῦλον Διὰ ποικίλων καὶ
 πολυτελών μαρμαρέων κειμήσων.
 ejusmodi autem ποικίλα & πολυ-
 τλή μαρμαρέα, marmora in exemplis;
 vocat Anastasius in Leone tertio:
 ponens in eo fundamenta firmissima & in
 circuitu laminis marmoreis ornavit atque
 marmoribus in exemplis stravit. marmora
 autem in exemplis sunt marmora exem-
 plata, hoc est figurata & imaginata.
 Græci enim recentiores, ἐξομωλω-
 τὸν dixerunt, quidquid esset pictum
 ad alicujus rei instar exprimendum.
 calices in gemmis idem dixit, gemma-
 tos calices. marmorea exempla alibi i-
 dem dixit, & in pavimento marmoreis
 exemplis stratis. marmorea vero ista
 exempla tessellato opere fiebant. in
 epistolis Pontificum epist. LXVII.
 Præfulgidos atque nictareos regalis potentie
 vestre per Arvorum ducem suscepimus
 apices, in quibus referebatur quæd palatii
 Ravennatis civitatis musca atque marmo-
 ra ceteraque exempla, tam in strato quam-
 que in parietibus sic vobis tribneremus.
 Hæc ad πῦλον atque ad pavementum.
 in parietibus ὀρθομορφώσιν appellat
 Codinus: εἶθ' ἕτως ἐκείνωσιν
 καὶ ὀρθομορφώσιν καὶ αὐτὸν, de trul-

lo loquitur. idem paulo post: ἰδὲ
 λέγει δὲ ὁ βασιλεὺς τὰς ὀρθομορφώ-
 ρώσιν καὶ τὸ πῦλον ὅλον χρῆσθαι πῦ-
 λωσι. id est parietes & pavementum
 ὀρθομορφώσιν elegantiores Græci voca-
 bant. nam de pavimento ὀρθομορφώ-
 σιν dicebant, de parietibus ὀρθομορφώ-
 σιν inde ὀρθομορφώσιν τῶν τε apud Hiero-
 clem de nuptiis penes Stobæum:
 quam vocem ibi frustra mutare labo-
 rant viri docti: τίς γὰρ ἐπιπέσει πῦ-
 λωσι ἢ οὐκ αὖτις κέσμεται, τίς
 ἐστὶν ὁ κέσμεται ἢ ἄλλος ἢ ἄλλος
 κειμήσιον; εἰ μὴ δὲ πολυτελῆς καὶ
 καὶ ὀρθομορφώσιν τῶν τε, καὶ ἀεὶ πῦ-
 λωσι τὸ ἀπειροκαθίας ἰσομαρτυρίας
 λίθοις Διὰ κειμήσιον, εἰ δὲ ἄλλοι
 φῶσι καὶ ψαλινοὶ μὲν ἰσοκαθίας, ὀρθο-
 μορφώσιν ἰσοκαθίας τῶν τε sunt ὀρθομορφώ-
 ρώσιν, hoc est crustis marmoreis & la-
 minis inducti. Atque hæc de pan-
 tibz & pavementis. Restat de ca-
 meris, quarum musivum proprium
 est. Codinus ἐκείνωσιν trullo mi-
 buit. Anastasius ita multis locis mu-
 sivi meminit & ad cameras tantum
 depingendas vel ornandas, ut pane
 pigeat aliquid ex illo huic rei con-
 mandæ referre, cum id satis superque
 supra præfiterimus. pauca tamen
 sufficere producere præter illa quæ
 jam attulimus. in Hadriano: scilicet
 autem & in Patriarchio Lateranensi tri-
 clinium majus super omnia triclinia musivum
 suæ magnitudinis decorata, ponens in eo
 fundamenta firmissima, & in circuitu la-
 minis marmoreis ornavit, atque marmo-
 ribus in exemplis stravit, & divocis ex-
 liensis tum porphyreticis quaque albis
 sculptis cum vasibus & liliis simul positis
 decoravit cameram cum apsidæ de musivo
 ubi aperte pavementum distinguit à
 musivo quo solæ camera ornaban-
 tur. idem in eodem: præfatus est
 sanctissimus Pontifex juxta Ecclesiam Beati
 Petri Apostoli fecit in triclinio musivum
 miræ pulcritudinis decoratum apsidæ de
 musivo ornatum & apsidæ duas decora-
 tasque super marmore & picturas spen-
 dentes, & in pavimento marmoreis exem-
 plis

stratis. marmorea exempla pavimento assignat, musivum apsidibus. idem ibidem: edificavit Ecclesiam cum apside amplissima, & cacumina murifica de musivo atque cameram decoratam, seu Presbyterium, & pavementum marmoreis pulchris ornavit. nusquam aliter apud eundem reperias nisi apsidas musivo decoratas, pavimenta autem marmoreis exemplis strata. sic nunquam musivum de pavementis usurpatur. quamvis pavementorum opus eadem ratione, & forma componatur quo musiva, ex parvis variisque tessellis aut lapidum secturis quibus diversæ formæ & figuræ exprimentur, de quibus abunde docuit ad Sueronium doctissimus Casaubonus. *λίθοστρωτον* autem & *ψηφολογία* clare distinguit Plinius, quæ quidam confundunt. nam scribit pavimenta expulisse lithostrota. at proprie pavimenta τὴν *ψηφολογίαν* consuebantur. Glossæ: *περιπέλεκτος*, *ψηφολογία*. *ψηφωσι* etiam vocabant Græci. *ψηφωσις*, pavementum. & *ψηφωτή*, glareæ. *ψηφίς* autem & *ψηφωτή*, idem est. *ψηφίς* glareæ. Glossæ optima: *τεσσελλάτον*, *ψηφολογία*. *τεσσελλάτον*, *ψηφωσις*. eadem Glossæ *χειροβολλίας ἰδαφῶν* vocant. *περιπέλεκτος*, *χειροβολλίας ἰδαφῶν*. quod verbum dum explicat vir doctissimus, perperam esse compositum scribit à *χειρῶν* & voce *βολία*, quæ tessellulas significant. sed inusitatum est ut in compositione alicujus verbi duo vocabula idem significantia jurgantur. *ἄτι* & *βιάζην* igitur & nomine *χειρῶν* vox illa composita. & *χειροβολοί* dicuntur tessellatores, ut *ψηφολογοί*. & *χειροβολή*, ut *ψηφολογία*, *τεσσελλάτιον*. unde & *χειροβολή*, tessellatum facere. *χειρῶν* autem est glareæ & minutissimus calculus. non omitram etiam monere, quandoquidem semel de pavementis agere cœpimus, quantum est hominum eruditorum hallucinatos esse in exponendo versu Juvenalis:

Qui Lacedæmonium (psismate) lubricat orbem.

etiam illum magnum virum qui illo loco, ubi de pavementis tractat, hunc versum exponere conatus est, & Lacedæmonium orbem interpretatur pavementum stibadii marmoreum, orbibus vel ornatis figuris distinctum. sed sane mirum loquendi genus esset, si orbis diceretur, pavementum multis orbibus tessellatum. cur non potius dixisset, *Lacedæmonios orbis*? non diu suspensum lectorem tenebo. Lacedæmonius orbis Juvenali est mensa ex Lacedæmonio marmore, vel abacus. Horatius:

lapis albus

Ποικίλην ἐν γυαθοῦ δύο στήνεται. —
 interpretes vetus: mensa marmorea, quam Delphicam vocant. orbis autem mensas dici adeo tralatitium est apud Latinos poetas, ut frequentius pane orbis quam mensas nominent. *Libyci orbis*, *orbis citrei*, apud Martialem sunt mensæ citreæ. sic orbis Lacedæmonius, est mensa marmorea vel abacus, qui quod rotundus esset, orbis dictus est Juvenali. nam & mensæ rotundæ etiam orbis nomine sunt appellatæ. Delphicæ mensæ Latinis, & simpliciter Delphicæ. Græcis *Δελφίδες τραπέζαι*. Lucianus: *ἐπὶ δελφιδῶν τραπέζης*. vulgo *δελφιδῶν*. perperam. Suidas: *Δελφίς*, ἢ *Δελφικὴ* ἢ *Ἀπόλων*. at recentiores Græci, *τῆς δελφικῆς* dixerunt, & ὁ *Δελφίς*, ἢ *Δελφικῶν* declinarunt. Etymologicum magnum: *Δελφικῆ*, ἢ *τρίποδα Ρωμαῖοι*. ἐπὶ *ἡρώτων* ἐν *Δελφοῖς* γέγονεν. in Synopsi Basilic. *τραπέζοφοροι οἱ τραπεζίτες ἔχοντες, δελφικῆς, συμβόλια*. legitur *δελφίνες* vulgo, & male *δελφίνας* etiam dictos illos abacos inde probant. Delphicas autem illas mensas factura rotundas fuisse, vel ipsa denominatio potest ostendere, nam tales fuisse *δελφικῆς τρίποδος* notissimum. Pollux: *τὸ δὲ ἐπιθήματα τρίποδῶν κύκλον καὶ ὄλμον δὲ καλεῖται, ἐπεὶ καὶ ἢ Δελφικῆς τρίποδῶν*.

Tr 2 ἐπιθή-

'& omnes partes expleret. Fuit ergo Niger miles

ἐπίθηκται ἢ ἐπίθηκται) ἢ ἀποφῆπας ὄλ-
 με καλείται. Hinc orbis Lacedæ-
 monius poëta pro Delphica ex La-
 cedæmonio lapide. profabant porro
 pocula omne genus in illis Delphi-
 cis exposita, & ibi pytiffabant, aba-
 cumque ut & pavementum effusioni-
 bus rejectionibusque lubricabant.
 male autem *Pityfma* in illo versu le-
 git vir summus, & à πύτίζειν Græco
 verbo deducit. cum πύτίζειν, Græcum
 verbum non sit, nec usquam apud
 auctores legatur, sed πύτίζω, & πύ-
 τισμα. atque adeo omnes libri in
 illo, Juvenalis versu recte *pytiffante*
 legunt non *pityfmate*. Vitruvii etiam
 loco qui Juvenalem unus unice ex-
 plicat, *pytiffantis* habent scripti libri
 quos olim in Bibliotheca Palatina
 contulimus. *pytiffantis* pro *putiffantis*,
 hoc est *πύτισμασιν*. πύτίζειν igitur est
 ejaculari vel ejicere. Etymologicum
 magnum sic ἐτυμολογῆι πύτίζω
 πύτίζω τὸ πύτίζω πύτίζω πύτίζω
 καὶ ἀποφῆπας τ. πύτίζω δὲ ἀποφῆπας
 τὸ πύτίζω πύτίζω καὶ ἀποφῆπας τ. πύτίζω
 πύτίζω. latin aperte hæc ostendunt
 quid sit πύτίζω, & quomodo scri-
 bendum. hinc πύτισμασιν αἵματι.
 Hesychio, sanguinis cum impetu ef-
 fusio & ejaculatio: ἐκίφαλῶ δὲ
 παρ' αὐτὸν ἀνέδραμασιν, τὸ πύτισμα
 τ. αἵματι. Aristophanes non ali-
 aliud intellexit isto versu in Lyfi-
 strata:

Εὐχῶν γὰρ αἵματι κ' ἀποπύτίζει
 καλῶς.

πύτίζω apud Æoles & antiquos Græ-
 cos scaturiginem ebullientem & a-
 quas in altum ejaculantem significa-
 bat. inde vox Latina *puteus*. Varro:
 unde sumi potest *puteus*, nisi quod Æo-
 les dicebant τὸ πύτίζω. ita enim legen-
 dum. idem alibi *puteum* vocem Græ-
 cam esse antiquam notavit his ver-
 bis: itidem *puteus* quod sit Græcum anti-
 quam, non ut nunc φρέαρ dictum. sed

hæc alibi. inde igitur πύτίζω, à quo
 Latinum *pytiffare*. πύτίζω, πύτίζω, καὶ
 βαδίζω, badisso: σαλίζω, salisso: καὶ
 de salissatores. οἶνον πύτίζειν, & ἀπο-
 πύτίζειν est vinum ore rejicere. Alibi
 Καὶ τὸ μὴ ὄξωσιν οἶνον ἀποπύτίζειν.
 ita enim legendum, non ut certe
 vir incomparabilis ἀποπύτίζειν, sic
 sic apud Archedicum:

Διαπύτίζωσ' οἶνον δὲ πύτίζειν γὰρ
 idem intellexit Callimachus:

Τὸ τρίτον ἢ γῆ ἐπιπύτίζει, καὶ εἰς αἴματι
 Φυλλοσολογία

Τὸ πύτίζω δὲ τὸ σαλίζω καὶ πύτίζω
 πύτίζω καμῶν.

quo de more in Græcorum epigram-
 matum editione plura. *pytiffare*, Epi-
 graphus exponit *expuere*. sic Gari-
 πύτίζω, πύτίζω. proprie, inquit, πύτίζω
 re dicitur quod gustare, quasi eius gratiam
 probatione *expuere*. notat Faernus in
 veteri libro Bembi *pytiffare* unico
 scriptum esse. sic enim *commisissum* scribebant. in eodem li-
 bro *pytiffare* exponebatur, *expuere*
labris sputare, dum sapor vini probatur. so-
 lent etiam hodie apud nos qui vi-
 num probant, expressis labris illud
expuere. hinc igitur exponendus ille
 versus Juvenalis de divitibus qui ad
 abacum marmoreum vinum *pytiffan-*
 tant, & *pytiffantis* abacum lubricum
 reddunt, quem Lacedæmonium or-
 them vocat poëta. quod alibi pluri-
 bus adstruimus.

GRUTERUS.

I Et omnes pausas expleret.] Admittit
 hanc lectionem, eiecitã vulgari, *par-*
tes, quod exstaret diserte in Palatinis
 membranis, *paucas*. videatur imita
 Caracallæ caput ix.

SALMASIUS.

I Et omnes partes expleret.] Longe
 diversa lectio in Palatino, qui sic ha-
 bet: & omnes paucas expleret. scribende-
 dum utique: & omnes pausas expleret.

optimus, tribunus singularis, dux præcipuus, legatus severissimus, ¹ consul insignis, vir domi forisque conspicuus, imperator infelix: usui denique reipub. sub Severo homine tetrico esse potuisset, si cum eo esse voluisset. ² Sed deceptus est consiliis ³ Severi Aureliani, ⁴ qui filias suas ejus filiis despondens, persistere eum fecit in imperio. Hic tantæ fuit autoritatis, ut ad Marcum Antoninum primum, deinde ad Commodum scriberet, ⁵ quum videret ⁶ provincias facili administra-

paucas pro pausas: ut in Heliogabalo, sacularibus pro fascelaribus. paucas autem explere dixit quod in Caracallo in eadem re, pausas edere: cum Antoninus Commodus ita ea (sacra Isis) celebraverit ut Anubim portaret & pausas ederet. vulgo ibi excusum est, pausa sederet, sed male. cetera igitur videntur fuisse pausa constituta: in quibus pausabant, qui Anubim portabant, quas pausas nunc stationes dicimus. quas omnes pausas cogebantur explere qui sacra Isis ferebant, cum certis locis quiescebant ubi statuta erant illa pausa, & simulacrum deponebant, pausas edere & explere dicebantur. Glossæ: *pausat, ἀναπαύω*. Amobius: *pausata circum arboris robur*. hoc est ἀναπαύω μὲν. qui locus vulgo in mendo cubat. ad certas autem arbores sacras, aut sacella quædam distributas & assignatas illas fuisse pausas verisimile est, eademque semper repetisse, quotiescunque Anubim portarent. plura infra de his pausis dicemus.

¹ Consul insignis, vir domi forisque conspicuus. Non tantam illi conspuitatem tribuit Dio, qui modice modesteque de illo loquitur, quem scribit non valde nec in bonum nec in malum insignem fuisse, sed mediocrem in utroque, & eo nomine non esse aut magno vituperio dignum, aut magna laude: *στὸ δὲ*, inquit, *Ἰσίδος ἢ τοῦ εἰς ἡνέων*. *στὸ δὲ εἰς τὸ κρείττον ἢ εἰς τὸ χειρόν*

ἰπιοῦμα. ὡς πρὸς ἡ πρὸς αὐτὸ εἰς πρὸς ἡ πρὸς ψεῦδος.

² Sed deceptus est consiliis Severi Aureliani. Membranzæ & vetus editio: *sevi Aureliani*. unde scribendum con-jicio: *sed deceptus est consiliis scævis Aureliani*. scæva & sinistra consilia Aureliani illius vocat, quibus deceptus Niger in imperio perseveravit. mala igitur consilia, scæva vocat. Glossæ: *σκαῖος, scævus, importunus*. apud Adelmum:

— sine crimine scævo. perperam scævo in Canisii editione. sic apud eundem, *scæva loquelæ*: *Blæsus ac balbos qui scævis verba loquelis Corruptunt*. idem alibi:

His igitur stringantur scæva procorum Pectora.

GRUTERUS.

³ Severi Aureliani. Palatinus Scævi Aureliani.

CASAUBONUS.

⁴ Qui filias suas ejus filiis despondens. Regius, qui filiis suis ejus filias despondens. sed filiorum Pescennii sapius mentio habetur in hac & Severi vita.

SALMASIUS.

⁵ Cum videret provincias facili administrationum mutatione subverti. Administrationes hæc sunt administratores. sic infra orationes pro oratoribus notabimus. Regna pro regibus. pulsus regibus. apud Marcello, hoc est pulsus regibus. apud Mar-

strationum mutatione subverti : Primum ut nulli ante quinquennium succederetur provinciæ præfidi, vel legato, vel proconsuli, quod prius deponerent potestatem quam scirent administrare : deinde ne novi ad regendam Remp. accederent. Præter militares ad-

cellum, matrimonium Caesaris. pro, conjux Augusti. sic Ludus pro Ludio. unde Lanistæ, *λυσδοτέφοι* dicuntur in optimis Glossis. hoc genere etiam recentissimi auctores usi sunt. nam in vita, nisi fallor, Ottonis Pomeranorum Episcopi equitaturæ pro equis : sublatis ergo equis æconomus recognita ad Episcopum venit : de via sua & negotiis suis insinuat, equitaturas repetit, quas si habere non possit, ad omnia se impeditum dicit. ibidem leges captivitates pro captivis. apud Canisium in antiqua lætionis libris.

CASAUBONUS.

6 *Provincias facili administrationum mutatione subverti.*] Ipsos qui provincias administrarent vocat *administrationes*, ut conjuges passim dicuntur *matrimonia*. Quin autem utile sit provinciis non facile administrationem mutare, ambigit nemo. Ideo jure laudatus imperator Pius, qui bonos præfides septenis & novenis annis detineret, ut scribit Capitolinus. sed ut sunt res humanæ, huic commodo ingens periculum adnexum : multos enim diuturnioris imperii consuetudo corruptit, & ad rerum novarum consilia impulit. quam ob causam Julius Cæsar tempus regendarum provinciarum lege arctavit : qua de re plura ad ejus vitam, capite xxx.

SALMASIUS.

1 *Deinde ne novi ad regendam remp. accederent. Præter militares administrationes intimavit etiam.*] Præter vitiosam distinctionem, qua hic locus inquinatus est, etiam male acceptus à doctis interpretibus, ut non uno malo laboraret. distinctionem primum sic

emenda : deinde ne novi ad remp. regendam accederent præter militares administrationes. Intimavit etiam, ut essent quibus provinciis assignarentur, in his administrarent. Novi autem heic non sunt novi cives Romani ex edito Antonini, sed novi homines qui humilior nati sibi ad amplissimas dignitates honores, per virtutem & merita viam patefecerunt. Vulcatius in Aridio Cassio, novo genio, *Arvidio Severo* qui ordines duxerat, & post ad summam dignitatem pervenerat. volebat igitur hic Pescennius, & de eo ad principem retulerat, ut novi homines ad regendam rempublicam non admitterentur in administrationibus divitiarum civilibus : nam in militaribus ubi sola virtus pensanda est, & perpendendum meritum, non putabat spectari debere antiquitatem familiæ & nobilitatem ; sed solis illis id genus administrationes dari, qui digni essent. novis igitur hominibus non interclusit aditum ad militares administrationes Pescennius, sed solas civiles. & sane hi erant novorum hominum gradus in adipiscendis honoribus, ut per præfecturas cohortiarum, vel alarum, ad tribunatus, duces, ac maximas deinde reliquas dignitates in militia pervenirent. accipe ergo heic novos, ut ætate Ciceronis accipiebantur. atque ut omnia facias, non aliter liceat distinguere & interpretari hunc locum. Exempla autem novorum hominum qui per illos gradus ad imperium ascenderunt, habes proxime in Severo : habebis patulo post in Macrino, in Maximino & similibus.

ministraciones, ¹ intimavit etiam, ut assessores in quibus provinciis assedissent, in his administrarent: quod postea Severus, & deinceps multi tenuerunt, ut probant ² Pauli & Ulpiani præfecturæ, ³ qui Papiniano in consilio fuerunt: ac postea quum ⁴ unus ad memoriam, alter ad libellos paruisset, statim præfecti facti sunt. Hujus etiam illud fuit, ⁵ Ut nemo assideret in sua provincia, ut nemo administraret Romæ, ⁶ nisi Romanus, hoc est oriundus urbe. ⁷ Addidit præterea consiliariis salaria, ne eos gravarent quibus assidebant, dicens, Judicem nec debere dare nec accipere. Hic erga milites tanta fuit censura, ut quum apud Ægyptum ab eo limitanei milites vinum peterent, responderit, ⁸ Nilum habetis, & vinum queritis? si quidem ⁹ tanta illius

CASAUBONUS.

¹ Intimavit etiam, ut assessores in quibus provinciis assedissent, in his administrarent. Intimare est γνώμην εἰσφέρειν, auctor esse principi vel senatui ut aliquid decernatur. Capitolinus in Pertinace, ut scilicet intimatorem nonnullarum rerum reprehendebat. Assessores & urbanis & provincialibus magistratibus erant communes. itaque provincia hic non sunt ἐπιτροχίαι, sed δεχασίαι.

² Pauli & Ulpiani præfecturæ. Prætorianæ.

⁴ Unus ad memoriam paruisset. Parete ad memoriam, quod Herodianus, ἀπὸ τῆς μνήμης τῆ βασιλείας.

⁵ Ut nemo assideret in sua provincia. Vide legem tertiam Dig. De officio assessorum, & titulum Codicis xli. libri primi.

⁶ Nisi Romanus, hoc est oriundus Urbe. Non natus solum in Urbe, sed cujus pater & majores, cives fuissent Romani. Nam illis temporibus cum omnes facti essent cives Lege Antonini, discrimen statuebatur inter veteres & novos. Quamobrem quod modo dictum est, intimasse Pescennium, ne novi ad regendam temp. accede-

rent, bifariam accipi potest: vel de iis qui lege Antonini cives facti fuerant, sive ipsi, sive eorum patres; vel de iis quorum fides & industria levioribus administrationibus non fuisset probata. multi enim per saltum à malis principibus fuerant promoti.

⁷ Addidit præterea consiliariis salaria. Nam Augustus qui primus præsidibus provinciarum salaria instituit, de assessoribus & consiliariis caverat nihil. Dio libro lxxv. Lege titulum Codicis De annoniis & capitu administrantium vel assessorum.

⁸ Nilum habetis & vinum queritis. Simili voce querentem populum de inopia & caritate vini coërcet Augustus apud Suet. cap. xlii.

⁹ Tanta illius fluminis dulcedo. Τὸ ἔξι Νείλου ὕδαρ πολυσωστότερον καὶ γλυκύτερον. Athenæus. idem Strabo, Galenus, alii.

SALMASIUS.

³ Qui Papiniano in consilio fuerunt. Vetus editio Papiano, & ita infra scribitur in Caracallo.

⁹ Si quidem tanta illius fluminis dulcedo. Palatinus & editio, dulciturdo.

lius fluminis dulcedo, ut accolæ vina non quarant. Idem tumultuantibus iis qui à Sarracenis victi fuerant, & dicentibus, *Vinum non accepimus, pugnare nos possumus. Erubescite, inquit, illi qui vos vincunt, aquam bibunt.* ² Idem Palæstinis rogantibus ut eorum censio levaretur idcirco quod esset gravata, respondit, *Vas terras vestras levare censitione vultis, ego vero etiam* ⁸ *aërem vestrum censere vellem.* Denique Delphici Apollinis vates in motu reip. maximo, quum nuntiaretur tres esse imperatores, Severum Septimum, Pescennium Nigrum, Clodium Albinum, consultus quem expediret reip. imperare, versum Græcum hujusmodi fudisse dicitur,

Optimus est Fuscus, bonus Afer, pessimus Albus.

Ex quo intellectum *Fuscum*, Nigrum appellatum vaticinatione: Severum, *Afrum*: *Album* vero, Albinum dictum. Nec defuit alia curiositas. Requisitum est qui esset obtenturus rempub. Ad quod ille respondit alium

CASAUBONUS.

¹ *Illi qui vos vincunt, aquam bibunt.* Et hodie Saraceni hydropotæ sunt: erri non voluntate, sed præcepto religionis, quod à pseudopropheta suo acceperunt. olim vero inopia faciebat abstemios, & rei rusticæ inscitia pariter ac neglectus. Ammianus Marcellinus, libro XIII. *Nec Sarracenorum quisquam aliquando strum apprehendit vel arborem colit, aut arva subigendo querit: sed errant semper per spatia longe lateque distantia, sine lare, sine sedibus fixis aut legibus. postea; Videtur univrsis caro serina est, lactisque abundans copia, qua sustentantur: & herbarum multiplices, & si quæ alites capi per aucupium possint: & plerisque nos vidimus frumenti usum & vini penitus ignorantes.*

² *Idem Palæstinis rogantibus.* Non assentior viris magnis, qui interpretantur de Judæis: quos scimus Flavio- rum legibus & Hadriani à terra sua iustos abstinere, ut & Tertullia-

nus scribit: sed illi intelligantur, qui iis expulsis Palæstinam incolerant, de his plura Spartianus in Severo.

⁴ *Etiam aërem vestrum censere vellem.* Id vero etiam avaritia principum tandem est factum: imposito non Judæis solum, sed in universum omnibus, tributis genere, quod aërem de aëris censitione dictum est. Ita exponere memini doctorum doctorum Jacobum Cujacium Observationum libro decimo, capite septimo.

⁵ *Optimus est Fuscus, bonus Afer, pessimus Albus.*

Αἰὲς ὁ Φαῶς, Αἰὲς ὁ Ἰαῶς
Αὐγὸς ὁ Ἰαῶς.

SALMASIUS.

³ *Ego vero etiam aërem vestrum censere vellem.* Aἰὲς ὁ Ἰαῶς tangit hinc verbis Tertullianus: nec tam excusabile esset nomen Publicanorum apud Romanos nisi extraneum, vendentium ipsius cæli & terræ & maris transitus.

alium verum talem,

¹ Fundetur sanguis Albi, ² Nigrique minantis,
Imperium mundi Pæna reget urbe profectus.

Item quum quæsitum esset quis illi successurus esset,
respondisse itidem Græco verfu dicitur,

³ Cui dederint superi, nomen habere Pii.

Quod omnino intellectum non est nisi quum Bassia-
nus Antonini, ⁴ quod verum signum Pii fuit, nomen
accepit. Item quum quæreretur quamdiu imperatu-
rus esset, respondisse Græce dicitur,

⁵ Bis denis Italum conscendet navibus æquor:

⁶ Si tamen una ratis transiliet pelagus.

Ex

CASAUBONUS.

¹ Fundetur sanguis Albi, Nigrique mi-
nantis. Imperium mundi Pæna reget urbe
profectus.]

Ἔσσι αἶμα χυθῶν Λόκου, Μέλα-
νός τε ἀγυῶν.

Ὅς ἢ Λιῶν ἡμῶν ἐστὶν ἀνὴρ, κείνῳ
βασιλεύσει.

vel,
Ὅς Λιῶν ἡμῶν πόλεως δὲ ἀστὴρ πύλας,
ἔσσι ἀνάξτερος.

³ Cui dederint superi nomen habere
Pii.]

Ὅς ἢ εὐστρεῖα τῆσιν ὀδῶν ἐ-
χεν.

⁴ Quod verum signum Pii fuit.] Nam
ille primus Augustorum Antonini co-
gnomen habuit: ab eo ceu fonte pri-
mario, derivatum est in alios omnes.
vide ad Marcum.

⁵ Bis denis Italum conscendet navibus
æquor: Si tamen una ratis transiliet pela-
gus.]

Εἰσσι νῆας ἔχων Ἰταλῶν ἀναστρεῖ
αἶμα.

Εἴγε μία πόντον νῆος ὀλοὸν περὶ αἶμα.

SALMASIUS.

² Nigrique minantis.] Quid est Ni-
ger minans? an minus minabatur
Albinus? optime in Palatino, animan-
tis. itaque legendum:

Fundetur sanguis albi nigrique animantis.
per album animantem, Albinum designa-
bat oraculum: per nigrum, Nigrum. &
probabile est in Græco fuisse,

Λόκου ἢ μέλαν ἢ ζῶν.
per quæ Nigrum & Albinum signifi-
cabat. aut animantem posuit pro ho-
mine. nam animus facit animantes
anima vero animalia, secundum
Grammaticos.

⁵ Bis denis Italum conscendet.] In
membranis: conscendit. scribendum:
Bis denis Italum conscendit navibus æ-
quor.

Si tamen una ratis transiliet pelagus.
per Italum æquor Romanam intelli-
gebat rempublicam. conscendit autem
non conscendet. editum enim oracu-
lum illo tempore quo jam imperator
appellatus erat Severus cum aliis
duobus Albino & Pescennio: & il-
lud agitabatur, quis maneret. Secun-
dum verum oraculi inexplicatum re-
liquit Spartianus, contentus in prio-
re bis denas illas naves, quid vellent
indicasse. de imperio igitur Severi
edita illa fors, quem bis denis navi-
bus æquor Italum conscendisse dixit.
quæ bis denæ naves ad annos refere-
bantur, quibus imperaturus esset.

⁶ Si tamen una ratis transiliet pelagus.]
His verbis significabatur non unam
ratis transmissuram illud pelagus;

T t s hoc

Ex quo intellectum, Severum viginti annos expleturum.

- 9 ¹ Hæc sunt Diocletiane maxime Augustorum, quæ de Pescennio didicimus ex pluribus libris. Non enim facile (ut in principio libri diximus) quisquam vitas eorum mittit in libros qui aut principes in Rep. non fuerunt, aut à senatu appellati non sunt imperatores, aut occisi citius, ad famam venire nequiverunt. ² Inde, quod latet Vindex, quod Piso nescitur, quod omnes illi qui aut tantum adoptati sunt, aut à militibus imperatores appellati, ut sub Domitiano Antonius: aut cito interempti, ³ vitam cum imperii usurpatione

hoc est non solum Severum imperatorum, sed una cum illo filios, qui & Augusti appellati sunt vivente Severo, & una imperarunt. unde triplex potestas à Tertulliano dicitur. atque hæc ut ad vulgatam lectionem verisimiliter dici possunt: sed aliam sententiam aliter legendo efficies, hoc modo:

Bis denis Italum conscendit navibus æquor:

Sic tamen una ratis transiliet pelagus.

quæ lectio proculdubio vera est. sic tamen pro si tamen, cujus hic est sensus: illum qui bis denis navibus æquor conscendit, unica tantum rate salvum perventurum. in quo ambigue ludit oraculum. nam per bis denas naves annos imperii voluit intelligere. per unam ratem Severum ipsum imperatorem, qui illud imperii pelagus transiturus vel transiliturus erat.

¹ Hæc sunt Diocletiane Maxime Augustorum quæ de Pescennio didicimus.] Hæc finire velle videbatur Spartianus, & verba sic sonant, quasi non amplius habeat quod dicat de Pescennio. quæ & in finem libri rejici debent à viro docto, non secus atque illa quæ paulo post sequuntur in libris omnibus: sequitur nunc ut de Albino dicam. non enim hæc magis

quam illa ad finem rejici debuerunt, aut hæc retineri. nam utriusque eadem periodi conditio & sententia debuerunt igitur hæc retineri. cum finem spectare videretur Spartianus. repente ad illa regreditur de Pescennio dicenda quæ omitti non poterant.

CASAUBONUS.

² Inde quod latet Vindex, quod Piso nescitur.] Ambo in Neronem consularunt: noti ambo ex Tacito & Suetonio: sed leviter, nec propriis libris descripti. De Antonio, Suetonius libro VI II. capite sexto.

SALMASIUS.

³ Vitam cum imperii usurpatione perierunt.] Post hæc verba sequitur in omnibus libris & antiquis excussis & manu exaratis: Sequitur nunc ut de Albino dicam, qui quasi socius imperii habetur, & cetera, quæ nunc habentur in fine libri, quo loci sunt collocata auctoritate doctissimi viri, atque hinc ejecta. sed dimidiatam operam hanc censuræ navaverunt. cur enim non eadem via, illa quæ supra sunt posita, hæc sunt Diocletiane Maxime Augustorum, suo loco pulsa in ultimam quoque sedem migrare jussissent: eodem enim profors spectant. si autem id in illis

tione posuerunt. ¹ Ac nequid ex iis quæ ad Pescennium pertinent, præterisse videamur, (licet aliis libris cognosci possint) de hoc Pescennio vates dixerunt, quod neque vivus neque mortuus in potestatem Severi venturus esset, sed juxta aquas illi pereundum esset: quod quidam dicunt ² ipsum Severum de mathesi quam callebat, dixisse. Nec abfuit responsis veritas, quum ille inventus sit juxta paludem semivivus. Hic ¹⁰ tantæ fuit severitatis ³ ut quum milites quosdam

in

illis minime facere licuit, propter verba Spartiani, quibus ostendit de sine cum cogitaret, atque ad Albinum transitum facere pararet, repente quasi esse revocatum à meta, ad illa quæ supererant de Pescennio dicenda ne quid prætermisisset videretur, cur hanc solum periodum locum mutare cogerent, quæ continuatio- ne sententiæ penitus connexa est cum superioribus illis quæ tamen loco non moverunt? revocanda igitur ex sine, in hanc stationem quam possederant prius: nec id mea duntaxat auctoritate, quæ tanta merito non est, ut hoc evincere debeat; sed librorum, quibus hac in parte assensum præbere cogimur. Non dissimile fecit Trebellius Pollio in triginta tyrannis: nam cum jam librum absolvisset atque his verbis illi finem imposuisset, *Hæc sunt quæ de triginta tyrannis dicenda videbantur*: duabus post lineis rogat lectorem ut boni consulat quod post jam expletum librum addiderit volumini suo duorum tyrannorum quos omiserat, vitam. Desultores sunt plane isti auctores & ordinis ita parum observantes ut etiam illo nomine mihi videantur commendari maxime voluisse, quod ordinem, quem boni scriptores servant, ipsi strenue contemnerent.

CASaubonus.

¹ *Ac ne quid ex iis quæ ad P.]* Quæ ante hæc verba leguntur in vulgatis editionibus, ea nos auctore codice

regio in suum locum, hoc est librum extremum rejecimus. Sic etiam alter Putaneorum.

² *Ipsum Severum de mathesi quam callebat, dixisse.]* Lego didicisse: quod & Jacobo Lestio placitum.

SALMASIVS.

³ *Ut quum milites quosdam in caeseo argenteo.]* Exterminanda solo Latino vox *caucus*: & in ejus locum restituenda, *caucus*. *caucus* & *cauca* est patera unde bibitur. optimæ Glossæ: *καὺνίγ, patera*. infra in Valeriano, *Cauci* & *Scyphi*. *Caucum* & diminutivum *cauculum*: unde *caucularii* & *cauculatores* pro incantatoribus in capitulariis Caroli Magni. quam vocem qui intelligat hodie nemo est. *caucularii* etiam alicubi scribuntur. *Caucularii* autem proprie sunt quos hodie vocamus *jeûeurs de gobelets*. nam *cauculum* vocamus *un gobelet*. *caucus ligneus* Marcello Empirico. ubi perperam reponunt *caucus*. *præstigiatores* igitur sic vocabant. *cauculum* enim est *acerabulum*. *cauculator*, *ἡ φροναίκτης* & *præstigiator*. Seneca: *sic ista sine noxa decipiunt, quomodo præstigiatorum acerabula & calculi in quibus fallacia ipsa delectat*. dicit aliquis *cauculatores* à calculis potius videri dictos, quos & *cauculos* vocabant, ut *cauculonem* pro *calculone*. sed *cauculator* vel *calculator* est *ἡ φροναίκτης*, vel *λογιστής*, non *ἡ φροναίκτης*. *cauculator* vero pro *præstigiatore*, sine dubio venit à *cauculis* vel *acerabulis*. atque hinc quemcumque *præstigiatores* & *oculo-*

¹ in cauco argenteo expeditionis tempore bibere vidisset, jussit omne argentum submoveri de usu expeditionali; addito eo ut ligneis vasis uterentur: quod quidem illi odium militare concitavit. Dicebat enim posse fieri ut sarcinæ militares in potestatem hostium venirent, ne se barbaræ nationes argento nostro gloriosiores facerent, quum alia minus apta hosticam viderentur ad gloriam. Idem jussit vinum in expeditione neminem bibere, sed ¹ aceto universos esse contentos.

Idem

oculorum fascinatorem & magum *cauculatore*m dixere. & qui in synodo Chalcedonenſi *μαγιστὸς καὶ ἐπιτοιδὸς* quodam canone vocantur, Carolus Magnus in capitulis *cauculatores* & *incanulatores* appellat. vox autem *caucus* non Latina sed Græca est, & vetustissima. quidquid enim *cavum* & *κυμβοειδὲς* esset, *καυῆς* & *καυήγλιον* dixerunt. hinc *καυήγλις* genus oleris quod in summo habet umbellam hac figura. *καυήγλις* Helychio dicitur. *καυήγλιον*, *καυήλιον*, *ἀγρίον λάχανον*. nam *καυήλιον*, *καυήγλις* Dioscoridi. hinc & *καυήγλιδὲς* pistaceorum putamina ab hac eadem figura. interpretis Nicandri vetus: *καυήγλιδὲς ἢ τὰ λέπτη τῆς πιπερικῆς λέγῃ*. hinc & *καυήγλιον* testudinis superficies Nicetæ Choniata: *χελώνης καυήγλιον*. Scholiastes Nicandri in Theriacis *καυήγλιον*, *καυήγλιον* exponit: *καυήγλιον ἐστὶν ἐν τῇ φύσει ἢ γὰρ καυήγλιον ἢ καυήγλιον*. sed plura de cauco dicemus infra ad vitam Claudii.

CASAUBONUS.

¹ *In cauco argenteo.*] Valerianus imperator in epistola ad Zosimionem procuratorem Syriæ: *Claudio dabis argenti in caveos & scyphos pondo undecim.* erant & lignei Marcellus Empiricus, capite xxv. *Ferrens terrenus exsoditur, & in ligno cauco ponitur, si fieri potest, fisso & ferro illi quo.* scribendum *caveo*. statim vocat poculum. Est igitur *caveus* genus poculi. sed Josephus Scaliger

damnata voce *caveus* legit hic *caveo*, & ita ubique.

GRUTERUS.

¹ *In cauco argenteo.*] Ita malebat Scaliger; neque aliter erat in Palæostro. quare fidenter ejeci aliam editionum, *caveo*.

SALMASIUS.

² *Ne se barbaræ nationes argento nostro gloriosiores facerent.*] Nihil deest ante *ne*, sed illud in *ne* mutandum auctore vetere scriptura, ut sit sensus: dicebat Pescennius, cum removisset ex usu expeditionali omne argentum, posse accidere ut sarcinæ militares in potestatem venirent hostium, nec se illi gloriosiores facerent argento Romano, quod nullum erit inter impedimenta militaria. quasi diceret, licet sarcinæ nostræ veniant in hostium potestatem, non tamen illis dabimus de argento nostro gloriari, cum nihil argenti in sarcinis habuerimus.

CASAUBONUS.

² *Ne se barbaræ n.*] Ante *ne*, deest ex usu loquendi Græcorum & Romanorum, cavendum est, *δὲι φοβητέων*, præstantissimi Puteani codices scribunt, *ut se*, ipse corrigebat, & *se b.*

³ *Aceto esse contentos.*] Acetum enim loco vini apud veteres habebatur, ut docent Jurisconsulti, & alii auctorum loci: ex quibus etiam constat aceto aqua diluto milites mani-

Idem piftores fequi expeditionem prohibuit, buccellato jubens milites & omnes contentos effe. Idem ob unius gallinacei direptionem, decem commanipulones qui raptum ab uno comederant, fecuri percuti juffit: & feciffet, nifi ab omni exercitu ' prope ufque ad metum feditionis effet rogatus: & quum peperciffet, * juffit ut denorum gallinaceorum pretia provinciali redderent decem³ qui fimul furto convixerant, addito eo ut tota in expeditione in commanipulatione nemo focum faceret, ne unquam recens coctum cibum fumerent, * fed pane ac frigidis vefcerentur, appofitis fpeculatoribus qui id curarent.⁵ Idem juffit ne in zonis mili-

palares & ordinarios fuiife potatos. fic fervi, captivi, vincti, & omnes miferi. Georgius Monachus de Manaffe rege Judæorum: *καὶ θηουλις αὐτοῦ ἐν πιδαις χαλκαῖς ἀπήραρον ἐς Βαβυλωνίαν. καὶ ἡ δειδερῶν ἐν οἴκῳ Φυλακῆς, καὶ ἐδίδορ ἐν πιτύρων ἀρχῆς βροχῶς. καὶ ὕδαρ ὀλίγον σὺν ἕξτ ἐν μίτηρ ἀρχῆς τὸ ζῶν αὐτὸν μόνον.*

1 Prope ufque ad metum feditionis.] Placet quod habet regius, ufque ad motum f.

2 Juffit ut denorum gallinaceorum pretia provinciali redderent decem.] Ita fiebat ut res furtiva cum centuplo rependeretur.

SALMASIUS.

3 Qui fimul furto convixerant.] Legebam: qui fimul furto condixerunt. ut unus quidem furtum fecerit, reliqui furto condixerint, hoc eft confenserint. nam condicere id aliquando fignificat, *συνάειν* & *συμφάειν*. nunc nihil muto. qui furto convixerant eft, qui de furto vel re furtiva fimul convivati erant. preceffit enim, decem commanipulones ab uno raptum gallinaceum comediffe. atque hoc eft *convivere*, una comedere. Gloffæ: *convivere*, *συνῆν*, *συνεστῆται*. *Convivere*, *συνδάχμα*, *συνεστῆμα*. *Convivere*,

convivator, *συμῆωτής*, *συνεστῆτωρ*

4 Sed pane ac frigidis vefcerentur.] In Maximino: quod satis conftat, oleribus femper abftinuit; à frigidis, prope femper: nifi quum illi potandi neceffitas effet. de quibus frigidis ad Gordianos docebitur multa.

5 Idem juffit ne in zonis milites ad bellum.] Juffit ne portarent, pro portare vetuit. fic non jubere eft vetare: de quo fupra. membranæ Palatinæ ita hunc locum concipiunt: *idem juffit ne zona milites ad bellum item aureos vel argenteos nummos portarent. quibus confpirat editio vetus. forte: ne zonam milites ad bellum, id eft aureos vel argenteos nummos portarent. quod eft elegantiffimum. explicat quid fit zona. cum enim veteret Pescennius zonam ad bellum portare milites, volebat ille quidem ut effent difcincti milites, fed ne aureos vel argenteos portarent in zona enim aurei & argentei militibus, ut notum eft. Horatius:*

Ibit eo quo vis qui zonam perdidit — & inde milites auro præcincti Petronio:

— miles præcingitur auro.

ideo pannicularia non fignificabantur bona damnatorum, nec zona, quam circa fe habuiffent. at ventralis in qua nummi ad victum quotidiana

num

num promendi condebantur, pannicularia continebatur. In rescripto Hadriani D. de bonis damnatorum: non enim bona damnatorum pannicularia significari quis probe dixerit, nec si zonam circa se habuerit, protinus sibi vindicare debet. sed vestem qua is fuerit indutus, aut nummos in ventralem quos victus sui causa in promptu habuerit, aut levis annulos ventralem pro veteralem quod est in Pandectis Florentinis, reposuimus. ventralis autem pro ventralis, ut arbitrium & ubertas, & apiastrum. ventralis vero dicebatur & funda, & zonæ genus erat quæ fundam referebat. ligamenta enim & habenas quibus circa ventrem cingebatur habebat, & in medio receptaculum quo nummi continebantur, ut sinum funda quo lapides conlocabantur. quod Latini scutale dicebant, quod scuti formam haberet. latior enim erat in medio funda, qua parte lapis sedebat. oblonga erant scuta, ut omnes sciunt, non rotunda. sic illa pars fundæ, cui lapis imponebatur, latitudinem habebat ad formam scuti: & quædam quidem simplex scutale habebant, aliæ vero triplex. Livius lib. xxxviii. & est non simplicis habent, ut Bulgarica aliarumque gentium funda: sed triplex scutale crebris suturis duratum, ne fluxa habentia volutetur in iactu glans, sed librata cum sederit velut missa nervo excutitur. Scaliger per scutale, fundæ medium reticulato opere vel scutularo factum interpretatur. Turnebus corium esse vult, quali scuta operiuntur. neuter verum vidit. scutale à scuto, quod habeat formam scuti, ut ramale à ramo, & similia. Charisius: A quale an aquarium potius dici debeat, querit Plinius secundus, & putat ut laterale laterarium, scutale scutarium, & manuale saxum & manarium vas, proin aquale & aquarium dici. ita legendus ille Charisii locus. sic ventralis fascia vel zona, quod in medio haberet sinum quemdam recipiendis nummis. à similitudine fundæ dicta est funda. nam ventralis cum dicitur, intelligitur zonæ aut fascia: cum vero ventrale, quomodo

etiam scriptum reperitur, cingulum. Græci ventralem $\kappa\epsilon\lambda\iota\delta\epsilon\sigma\mu\epsilon\upsilon$ interpretantur. genus quoque capitalis vinculi $\delta\pi\iota\sigma\tau\omicron\upsilon\sigma\mu\epsilon\upsilon$ conici vocaverunt ab eadem similitudine. Macrobius fundam id genus martuppi appellat: cumque accessisset ad fellas, remissa in pauperem fundam manu paucos denarios protulit quos principi dedit. ita enim in optimo codice scriptum videtur, non fundam. nec fundum profunda dixere, ut vulgo arbitrantur. Caper grammaticus de Orthographia: *vera fundam nummi & in arcam condantur.* hodie legas apud Caprum: *in profundam.* quod etiam explicare conati sunt & defendere doctissimi viri. & profundum ibi ventrem significare acceperunt. sed ipsi viderint quomodo nummi in ventrem condantur. interea non dubitarem veram esse conjecturam meam affirmare. agit eo loci de præpositionibus Caper, & usum earum diversum ostendit. *si verus sumus: vado ad grammaticum. disce apud istos. in tra fundam nummi, & in arcam condantur.* ex quo, in profundam inepti homines fecerant. Glossæ: *ventralis, κελιδεσμευ, funda.* ita scribimus in illo Glossarii loco: nam *φόνδα* ibidem vitiose scribi censet. solet enim illius auctor Glossarii, vocabulorum non solum Græcas sed etiam Latinas interpretationes adponere: interdum etiam utrasque simul. ut hoc loco $\kappa\epsilon\lambda\iota\delta\epsilon\sigma\mu\epsilon\upsilon$ & fundam adposuit ad exponendam vocem *ventralis*. verbum enim *funda* notius fuisse videtur quam *ventralis*. sic eadem Glossæ alibi: *Cesse, πειρα.* perpetam vox Latina in Græcam degeneravit. nam verum erat: *Cesse, panida.* item alibi: *Cellis, δισπησις.* scribendum fuit: *Cellis, Apothecis.* & sexcenta similia, quæ nos alibi observamus. sic *ventralis, κελιδεσμευ* est, & fundam. alia Glossæ, $\kappa\epsilon\lambda\iota\delta\epsilon\sigma\mu\epsilon\upsilon$, *ventralis.* Maxcellus Empiricus: *observatis ut quodcumque fuerit ejectionem, licet alligatus de celabro suspendas, aut iuxta alas lavas volutum in ventrali gestes, dolorem non patitur.*

milites ad bellum aureos vel argenteos nummos portare, sed publice commendarent, recepturi post praelia quod dederant: addens, liberis eorum & uxoribus & heredibus certe reddendum qui venissent, ne ad hostes aliquid praedae perveniret siquid forte adversi fortuna fecisset. Sed haec omnia, ut se habuerat Commodi temporum dissolutio, adversa eidem fuere. Denique etsi nemo fuit qui suis temporibus dux severior videretur, ad perniciem illi magis ista fuere, quo jam

teris eius loci de quo fuerit aliquid eductum. hoc nummum r. zonare apud Nonium, pro de sacceperione promere: alterum quem in sacceperione condidissent compito vicinali sedere rezonare.

CASAUBONUS.

1 Sed publice commendarent.] Notus mos Romanae militiae; ut praedium adituri milites recusae suas, & quicquid haberent in zonula, apud signa in castris deponerent. quod non primus instituit, sed ex veteri militia repetit nunc Pescennius. Commendare est deponere, ut explicat Ulpianus, & saepe in iure.

3 Et heredibus certe reddendum qui venissent.] Scribo, b. ceteris r. rō venissent, diu mihi fuit suspectum.

4 Ad perniciem illi magis ista fuere quam mortuo * ubi & ino.] Lege & distingue: ad perniciem illi magis ista fuere: quam mortuo eo ubi & invidia & odium deposita erant, tal. exempla valuerunt, vel scribe, quo tamen mort. aut, quanquam mortuo.

GRUTERUS.

4 Ad perniciem illi magis ista fuere quam mortuo: ubi & invidia, &c.] Subintelligi potest, vivo. Palatinus non habet illud ad, ut nec fuere.

SALMASIUS.

2 Addens liberis eorum & uxoribus & heredibus certe reddendum qui venissent.

sent.] Scio quo pacto haec emendent viri docti. nihil emendatione egere etiam scio. Palatinus & editio habent, venisset pro venissent. distinctione tantum iuvanda sunt: addens liberis eorum & uxoribus & heredibus, certe reddendum qui venisset: id est, omnino reddendum illi qui venisset, recepturus scilicet, sive ille heres, sive uxor, sive natus, sive quilibet esset qui jus haberet repetendi depositum. posset etiam non incommodè legi: certe reddendum, cui venisset. & verum omnino esse arbitror. id est illi omnino reddendum cui venisset, hoc est obvenisset vel contigisset. venire enim alicui dicitur hereditas, & bona alicui venire, pro obvenire & contingere. Martialis:

A sene sed patruo postquam veneret trecenta.

hereditas mihi venit, in iure non semel occurrit, & apud Ciceronem in Philippicis.

4 Ad perniciem illi magis ista fuere quam mortuo.] Minima res maximo opere hunc locum depravavit. qui pro quoniam in membranaceis libris saepius compendiose scriptum invenire est. quod non intelligentes librarii in quam aut quum aut quando frequenter mutaverunt. sic igitur lege: denique nisi nemo fuit qui suis temporibus dux severior videretur, ad perniciem illi magis ista fuere: quoniam mortuo, ubi & invidia & odium deposita erant, talia exempla valuerunt.

jam mortuo ubi & invidia & odium deposita erant, ta-
 11 lia exempla valuerunt. Idem in omni expeditione ante
 omnes militarem cibum sumpsit ante papilionem: nec
 sibi unquam vel contra solem, vel contra imbres qua-
 sivit tecti suffragium. similes non habuit. Tantum de-
 nique belli tempore ratione militibus demonstrata,
 sibi & servis suis vel contubernalibus portavit, quan-
 tum à militibus ferebatur: quum servos suos oneraret
 annona, ¹ ne illi securi ambularent, & onusti milites,
 idque ab exercitu cum suspirio videretur. Idem in
 concione juravit se quamdiu in expeditionibus fuisset
² essetque adhuc futurus ³ non aliter esse acturum se
 quam militem, Marium ante oculos habentem & du-
 ces tales. nec alias fabulas unquam habuit nisi de An-
 nibale, cæterisque talibus. Denique quum imperatori
 facto quidam panegyricum recitare vellet, dixit ei,
*Scribe laudes Marii vel Annibalis, vel alicujus ducis opti-
 mi vita functi, & dic quid ille fecerit ut eum nos imitemur.* ⁴ Nam viventes laudare irrisio est, maxime impera-
 tores,

¹ Ne illi securi ambularent, & onusti milites.] Ne illi securi ambularent, onusti milites. vet. ed. quod alyndeton hoc loco non est inconcinnum.

³ Non aliter esse acturum se quam militem.] Non is sum qui libenter sollicitem librorum editorum lectiones, nec id facio nisi cum faciendi sunt auctores optimæ membranæ, quibus plus fidei habere me fateor quam editionibus quas plerumque falsi reas deprehendere est. ut heic pergebam quidem securus, sed ut resisterem admonuit veteris libri scriptura, quæ sic habet: non aliter esset, acturumque esse quam militem. cui suffragatur Mediolanensis editio, in qua excusum est: aliter non esse acturumque esse. inde mihi oritur suspicio non vana fortassis auctorem scriptum reliquisse: idem in concione juravit se quamdiu in expeditionibus fuisset, essetque adhuc futurus, non aliter egisse, acturumque esse quam militem.

attende paulisper & fateberis esse verum. sic enim hæc sibi mutuo respondent: se quamdiu in expeditionibus fuisset, non aliter egisse quam militem, nec aliter acturum esse, quamdiu esset adhuc futurus.

GRUTERUS.

² Essetque adhuc futurus.] Videntur à Glossa. nam præcedentia istud satis subindicant, immo exprimunt. exprimerent magis, si vice fuisset, poneretur esse: certe locum minus sanum arguit Palat. in quo expeditionibus fuisset esse quæ adhuc futurus, non aliter, &c.

CASAUBONUS.

⁴ Nam viventes laudare irrisio est.] Lampridius in Alexandro Severo: Oratores & poetas non sibi panegyricos dicentes, quod exemplo Nigri Presertim factum dicebat, sed aut orationes et carmina aut facta veterum, quos ante retuli, libenter audivit.

tores, à quibus speratur, qui timentur, qui prestare publice possunt, qui possunt necare, qui proscribere: se autem vivum placere velle, mortuum etiam laudari. Amavit de principibus Augustum, Vespasianum, Titum, Trajanum, Pium, Marcum; reliquos 'fœmineos vel venena-

12

[Reliquos fœmineos vel venenatos vocant.] Haut dubie locus corruptus. Ingeniose conjiciebat eruditissimus Lælius, vel peni natos v. nos tamen hoc modo: vel venena orbis v. aut venenæ, Ro. sic Augustus vomicas suas & carcinomata appellabat filias. Marcellinus lib. xxviii. Quidam desistant ut venena doctrinas, Furvenalem & Marium curatore studio legunt.

GRUTERUS.

[Fœneos vel venenatos.] Ausus sum admittere scripturam exemplaris Palatini, ejectione fœmineos. duobus generibus ceteros Imperatores includit. fœnei fuerunt quibus nomen tantum & species externa Principis, nihil præterea. venenatos vocat qui ita imperio abuli, ut serpentes dici mererentur, malo publico proprie nati.

SALMASIUS.

[Reliquos fœmineos vel venenatos vocant.] Locum hunc corruptum propter vocem venenatos volunt docti: ego propter fœmineos. fœmineum enim dicitur quicquid ad fœminam pertinet, ut fœmineæ cathedræ, fœminea colus, & similia. at qui fœmineum virum appellaret pro effeminato, non magis ferrem, quam qui muliebrem diceret. Recte igitur damnat illam vocem optimus Palatinus qui fœneos legit, reliquos fœneos vel venenatos vocans. fœnei autem homines sunt nulli rei & pœtiti homines, nec pluris æstimandi quam fœneæ illæ imagines vel pilæ quibus proritabantur tauri ad pugnandam. Cicero in Corneliâ: Postulatur apud me prætozem primum de pecuniis repetundis. prospicitur videlicet cognominis quid agatur; videlicet homines fœ-

neos in medium ad tentandum periculum projectos. quo alludens Martialis epigrammate quodam in pilæ lusorem qui cum florente ætate primus esset in arte pilæ, postquam desit per fœnefœtutem ludere, factus est prima pila.

Sed qui primus erat lusor dum floruit ætas;

Nunc postquam desit ludere, prima pila est.

id est contemptui habetur ut illa pila quæ prima obijcitur tauris iratis, quam discerpunt & lacerant cornibus.

At me quæ passa est furiati cornua tauri;

Noluerit dici quam pila prima suam.

Pilæ taurariæ vocantur in veteribus Glossis, & exponuntur Ταυροβοδάπληξ. nam ita scribendum in illis Glossis. inde igitur fœneos imperatores heic vocabat Pescennius τῆς ἐδῆνας ἢ ἐπιδῆνας. venenatos vero perniciosos & pestiferos & in hominum perniciem natos, ut Nerones, Caligulas, Domitianos & id genus. sic homines venenatos dixit Lactantius lib. v. cap. v. citans hos Virgilii versus & explicans:

Ille malum virus serpentibus addidit ætris;

Prædarique lupos jussit.

id est odium, & invidiam & dolum hominibus inseruit, ut tam essent quam serpentes, venenati: tam rapaces quam lupi. Quod quidem vere faciunt ii, qui justos ac fideles Deo persequuntur, dantque iudicibus se- viendi adversus innocios potestatem. illos igitur pestes & labes & ὀλέθρους humani generis imperatores, venenatos appellabat Pescennius. Venenatum ita etiam alibi usurpavit Lactantius. sed nunc locus non succurrit. sic venenatus

VV

venenatus

nenatos vocans: maxime tamen in historiis Marium & Camillum & Q. Martium Coriolanum dilexit. Interrogatus autem quid de Scipionibus sentiret, dixisse fertur, *Felices illos fuisse magis quam fortes*: idque probare domesticam vitam & juventutem, ¹ quæ in utroque ² nimis speciosa domi fuisset. Apud omnes constat quod si rerum potitus fuisset, omnia correcturus fuerat quæ Severus vel non potuit emendare, vel noluit: & quidem sine crudelitate, imo etiam cum lenitate, sed militari, non remissa & inepta atque ridicula. Domus ejus hodie Romæ visitur ³ in campo Jovis, ⁴ quæ ap-

nemam generis humani Neronem vocat Plinius. venenatos igitur pestiferos & in perniciem exitiumque generis humani natos vocabat Pescennius. Fœneos vero inutiles & nullius pretii, nequam & nugaces. sic ager fœneus Latinis pro inutiles sterilique. Cod. Theod. de indub. debet. *noverint igitur officia ad se omne dispendium rediturum si occultatis idoneis in eorum locum fœneos defectosque subjecerint. sic fœneum debitorem liceat vocare facultatibus defectum, & qui solvendo non est. vetus interpres Novellarum *ἄτρο οὖρον* fœneam possessionem vertit, eleganter.*

¹ *Quæ in utroque nimis speciosa domi fuisse apud omnes constat.* Latinus atque usitatus dixisset: *quam in utroque nimis speciosam domi fuisse apud omnes constat.* sed in Palatino legitur, *fuisse.* quæ lectio me movet ut aliter legenda & distinguenda hæc putem, hoc nempe modo: idque probare domesticam vitam & juventutem quæ in utroque nimis speciosa domi fuisset. Apud omnes constat, quod si rerum potitus fuisset, omnia correcturus fuerat quæ Severus vel non potuit emendare vel noluit, atque ita edidimus.

CASAUBONUS.

¹ *Quæ in utroque nimis fuisse.* *Φιλοσοφίας* enim Scipiones fuisse, ut etiam Græcicum habitum aliquando assumerint in provinciis, anti-

quæ historiae producit. alius est Fabius Scipio, de quo in Alagabalo.

³ *In campo Jovis.* In descriptionibus Urbis Romæ prætermittitur hic locus, aut aliter nominatur.

GRUTERUS.

² *Nimis speciosa.* Noli quidem facere huic loco quod superiori, quamvis aliud quid posceret Palatinus; quod & vulgato sensu esse sensus, haud dubium tamen mihi sit convenientius hic esse quod erat in iisdem membranis, *nimis speciosa*, constat enim Scipiones solutiore vita primos adolescentiæ annos egisse ex Gellio, Valerio Maximo, Panegyricis, cæterisque auctoribus. sic, de Cætone cum scribat alibi Livius, *decorat toga candida*; nihil vult, quam ei minus fuisse speciosam. Videantur etiam quæ ad hunc locum faciunt, infra in Lampridii Elagabalo, cap. 26.

SALMASIUS.

⁴ *Quæ appellatur Pescenniana.* Excerpta Spartiani, Palatinus liber, vetus editio, hi tres hoc loco legunt: *quæ appellatur Pescenniana.* sic apud Eusebium & Hieronymum, *domus Vestiliana* dicitur, quæ aliis auctoribus fere omnibus est Vestiliana. Palli quoque Casauboniani: *οὐκ ἔστιν* pro *ὄψελαις* habent. *Domus Pescenniana* est, *domus Pescenniana* nam vel-

pellatur *Pescenniana*: in qua simulacrum ejus in

cennius & Pescennianus indifferenter enunciant. sic Hermogenes & Hermogenianus idem. Herodiano, *Διαδουμένως* appellatur, qui vulgo est *Diadumenus*. Tzetzae *Diogenianus* in vitis Philosophorum citatur, quem vulgo esse Diogenem nemo ignorat. ita vulgo Pescennianus erat Pescennius, inde domus *Pescenniani*. idem de domo Vestiliani potest dici.

CASAUBONUS.

In qua simulacrum ejus in trichoro constituit statim post annum ex Th. Non dicit quis ille fuerit, qui hoc simulacrum in Pescenniana domo constituit. nam Pescennium ipsum non fuisse, satis docet cum dicit, simulacrum ejus, non autem, suum. illa autem, statim post annum, nullam interpretationem admittunt. hisce tot incommodis quo medicinam faciamus, scribimus, s. e. in r. constituit Statius Postumius. non longe recedimus à vulgata, quam & in membranis offendimus, scriptura. sententia autem planissima. Statius hic Postumius domus Pescennianæ, eo extincto cum liberis & universo nomine, fuit dominus: qui non in gratiam Pescennii, sed ut ædes suas ornaret, illius simulacrum nactus, in sua domo illud posuit. Dicit etiam potest, vivo Pescennio positam in ejus domo hanc statuam, cum eo absente negotia illius gereret Statius Postumius amicus & fautor ipsius. Scribendum etiam minore litera iniciante *trichoro*. dixit autem Spartianus in *trichoro*, pro, in uno è trichoris. Magnatum ædes & palatia tribus distinctis partibus constare solent: quarum una ingredienti adversa occurrit, duæ sunt ad latera. has tripertitas domos architecti vocabant *trichora*, *τρίχωρα*. Statius Papinius in Tiburtino Manlii Vopisci:

quid nunc ingentia mirer

Aut quid partibus distantia trichoris?

Architecti nostri vocant hodie papilionones: quia harum partium (ædificii corpora vulgo dicimus) diversa tecta sic confurgunt, ut in metatura castrorum separata totidem papilionum fastigia.

SALMASIUS.

In qua ejus in trichoro simulacrum constituit. In trichoro domus, id est in fastigio. nam in fastigio domorum Augustarum statua collocari solita, ut & in fastigiis templorum. Vopiscus in vita Floriani: imago Apollinis qua ab his colebatur ex summo fastigio in lectulo posita sine cuiuspiam manu deprehensa est. fastigium autem trichorum dictum à forma triangulari. nam *τρίχωρον* & *τρίγωνον* idem. Galenus in lexico Hippocratis: *ἀέτωμα τὸ εἰς ὄψιν ἀνατεταμένον ἢ ὄρθρῳ ὡσπερ τρίγωνον*. omnia enim ædificiorum tecta apud veteres, aut erant plana aut fastigata. in Græcia & in Asia & toto præ oriente ædium privatarum tecta plana fiebant: ædes vero sacra culmen & fastigium habebant. quod *ἀέτων* & *ἀέτωμα* Græci dicunt. Glossa: *fastigium, ἀέτωμα*. Eustathius Iliad. Ω. ἰστὸν ὅτι ἐν τῷ ἀέτῳ ἔστι ζῶν καὶ μέγαν πτερυγῶν, ἔμνον ἀέτωμα ἐλίγρον, ἀλλὰ καὶ ἀέτῳ ἀετὸς ἀετὸς τὸ οἰκίαν φασὶ πτερυγῶν ἀέτῳ. atque inde *πτερυγία* & *πτεροῦ* etiam appellata. interpres Aristophanis ad illud: *ἐπέψομεν ὡς ἀέτων*. ἀετὸς τὸ ἐν τοῖς ναοῖς ἀέτωμα ἐστίν. ἄλλο γὰρ τῶν ἱερῶν ἔστι πτεροῦ καὶ ἀέτῳ καλεῖσθαι, ὡς φησὶν Ἰων ἐν Ἀγαμέμνονι. nam fastigia ita erant proclinata, quemadmodum cum avis alas demittit & extendit: hinc fastigiis nomen. veteres Romani *peclinata tecta* appellabant, quæ in duas partes essent devexa. hinc hos hodie *peclinationes* vocamus qui ex utraque parte fastigium susti-

sustinent, & plane sunt triangulari forma, ut & ipsum fastigium, quod iis incumbit: & τετραγωνον propterea dictum est. fallitur vir eruditissimus, qui putat papiliones ab architectis nostris hodie vocari, quæ veteres τετραγωνα dicebant. nam hi nostri papiliones quos vocamus, testudinatis veterum tectis similes sunt, non trichoris. Hujuscemodi trichora vel fastigia Galenus in commentario περὶ ἀρθρων, appellat τετραγωνικαὶς τὸ ὄρθρης ἀνατάσεις, & totam hanc planorum tectorum fastigiorumque differentiam optime explicat. itaque verba ejus heic ponemus: τὸν τιν μὲν τὸ πύρον ἀκείνῃ κρή. οἷα δὲ ἀέτωμα τὸ ὑψηλότερον μέρει. ἔτι γὰρ ὀνομάζουσι τὰς εἰς ὑψηλὸν ἀνατάσεις τὸ ὄρθρης τετραγωνικαὶς. εἰ μὲν γὰρ ἡλιασίων ποιήσῃ τις, ἀπὲν κερμασ ποιήσῃ τὴν ὄρθρῶν ἐπίπεδον ὡς ἀέτωμα ἔχουσαν. κερμασ γὰρ ἐπιπέδου διαπόρουσ αὐτῆ τὸ ὕδωρ τὸ ὀρθρῶν εἰς βλάση. καὶ τὰ ἐν ὑψηλὸν ἔργασῃ τὸ μέσον τὸ ὄρθρης καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ ὀπίσω ὡς τὸ ὡς τὸ περὶ μέρει. ἔτι γὰρ ἐφ' ἑκατέρων τὴν ἀνατάσιν κατέχῃ τὴν ὄρθρῶν ταπεινῶς ἡμῶν, ὡς ἔρ ἰνας ἢ πῆρυγας καθεμῶν. ἔτι γὰρ εἰκόσῃ εἰκόσῃ οἷα οἱ παλαιὸι καλέσῃ τὰ τὸ οἰκίας τὸ μέρει, ἀέθρ καὶ ἀέτωμα, καθεμῶν καὶ ὁ Πίνδαρος φησὶν ἐν τῶν παλαιῶν, Χρυσέμ δὲ ὀρθρῶν αἰετῶ κληθῶν. καὶ Εἰσιπίδης ἐν Ὑψηλῶν, Ἰδὲ ὡς αἰετῶν ἑξαμικῶσῃ κέρμα. quæ verba in editionibus Galeni depravatissima sunt. nos ea sic emendavimus. verba etiam Dioclis Carystii apud eundem ita sunt legenda: ἀνέλεον ἢ τὴν κλίμακα ὡς τὸ ὑψηλὸν πύρον καὶ οἰκίας ἀέθρ. tecta igitur apud veteres aut erant plana, & solaria, vel mœniana vocabantur; aut inclinata ad deducenda stillicidia: quod genus Latini fastigium aut culmen, Græci ἀέθρ & ἀέτωμα dixerunt. D. Hieronymus ad Suniam & Fretellam: Δῶμα in orientibus pro-

ciis ipsum dicitur quod apud Latinos tectum: in Palaestina enim Ἐξοστῶ, ubi scripti sunt divini libri vel interpretati sunt, non habent in tectis culmina, sed domata, quæ Romæ vel solaria vel mœniana vocant, id est plana tecta quæ triforibus trabibus sustentantur. Meniana illa vel solaria quæ in planis tectis struebantur, Græcis ἡλιασίων & ἡλιασίων & ἡλιοσμίμοι dicuntur, ἔξωσῃ etiam dicebantur: Latinis protecia, & projecta tecta. veteres Glossæ: projecta tecta, ἀνατέταμῃ, ἀνάτασιν ἔχουσαν οἰκίας. ita enim scribendum, non ἀνάτασιν. nam ἀνατάσεις vocat Galenus ἀνάτασιν tamen, & ἀνατέταμῃ οἰκία, videntur de illo tectorum genere accipienda, quæ fastigata erant & culmen habebant, τὰς ὄρθρῶν ἀνατέταμῃ. nam ἀνατάσεις Galeno vocantur, tectorum fastigia. fastigata autem tecta & in alium educta, etiam suas habuere projecturas ad ascenda stillicidia. male in Glossis scriptum perfecta tecta ἀπὲν ἢ projecta: perfecta tecta, ἀνατέταμῃ, ἀνάτασιν ἔχουσαν ἐπ' οἰκίας. perperam; ἀνατέταμῃ, ἀνάτασιν ἔχουσαν. idem Glossarium: protecium, ἀνάτασιν, ἔξωσῃ. Asconio procolans dicitur, Græcis etiam ἀποφορῶν, ut infra dicemus. quod vero meniana Grammatici à quodam Menio denominata existimant, qui primus tigna projecit, & id genus constructionis invenit, nugas magnas esse mihi persuadent. mœniana sunt ἀεθροῖοι, hinc mœniana: sic media τὸ μέσση: inde mediæ: quæ vox τὸ μέσση quoque significat. mœnianum enim proprie ἀεθροῖο vel podium in circuitu solariorum positum, ne facilis in præceps lapsus esset. Hieronymus in epistola ad Suniam & Fretellam: & quando præcipitur nobis ut faciamus domati nostro curiam, hoc præcipitur ut in tecto faciamus per circuitum quasdam eminentias, ne facilis in præceps lapsus sit. quare ἀεθροῖο mœnianum etiam appellaverunt. quæ voce Latini usi, & peribulum pro mœniano

niano vel projecto dixere. Glossæ
manuscriptæ: peribulum, deambula-
torium. eadem: deambulatorium, peribu-
lum. deambulatorium autem vocat
solarium vel moenianum, quod in
moenianis & solaris deambulant.
hinc illud Augusti: quid? ego ut me po-
pulus dicat bene cultum in solaris ambula-
torius sum? Isidorus: chalcidicum, foris
deambulatorium, quod & peribulum dicitur
& iterum. perpetam peribulum hodie
editum est. optimæ Glossæ: peribu-
lum, & πορρον. vitiose vulgo scriptum
est: peribulum. origo mendi ex eo
quod erat scriptum peribulum cum di-
phthong. pro peribulum, hinc peribulum,
& pro & πορρον autem, ut ipsum vo-
cabulum per se indicat, nihil aliud est
quam projectum vel provolans &
menianum. quæ vox apud Pompo-
nium restituenda lege penultima de
verb. signif. loco ab eruditis toties &
tot modis ventilato: idem Labeo ait,
prophurum id est iterum quod in adibus fie-
ri solet, ædium est. ita scripserat jurifcon-
sultus. Tribonianus cum minime in-
telligeret, quid esset prophurum (&
fortasse etiam prophurum scriptum in-
venerat, ut centurio scribatur pro
centurio, gula pro gula, sjarium pro sjar-
rium, & similia) ad eam faciem locum
illum interpolavit, qua nunc legitur,
& prophurum pro prophurum vel propbo-
rum reposuit. iterum autem idem quod
& πορρον, quod nec intellexit Tribo-
nianus. frustra vero moneret jurif-
consultus prophurum esse ædium & in
adibus fieri solere. quis enim est qui
hoc nesciat? sed intellexit prophora
illa & meniana quæ adibus adjici so-
lebant ex provolantibus & projectis
tabulatis composita, quæ & eximi fa-
cile poterant. illa ædium nihilomi-
nus esse respondit Labeo. foribus et-
iam adjici solita notat Isidorus. Me-
niana collega Crassi in foro projecit materias,
ut essent loca in quibus spectantes insiste-
rent, quæ ex nomine ejus moeniana appella-
ta, hæc & solaria, quia patenti soli. post
hæc alii lapide, alii materia edificaverunt.
porticibus moeniana, & foribus & domibus
adjecerunt. quæ foribus adjiciebantur,

& super januas extruebantur, grundas
Latini dicebant. Glossæ: Grundas,
τῆρη, καὶ τὸ ὑπὲρ τῶν πυλῶνα ἐξίχον.
Græci recentiores, σηθαία. Codinus:
κιονίαις περὶ συνημέτια. σηθαία τε καὶ
ἀποθαία καὶ κατὰ μελοθύρια. Moscho-
pulus: τὸ πρῶτον ἔῤῥυπεύει, ἢ γὰρ
τὸ κρινῶς λεγόμενον σηθαίον. Balcones
nisi fallor, hodie vocant Itali. sed de
grundis, & subgrundis & solaris
moenianisque plura dicam ad Sueto-
nium in vita Neronis. Meniana ve-
ro quod etiam itera dici Latine mo-
nuimus, id probandum est, & ratio
nostræ apud Pomponium conjecturæ
reddenda. Isidorus loco supra citato:
chalcidicum, foris deambulatorium, quod
& peribulum dicitur & iterum. Chalcidi-
cum τὸ ὑπερώιον significasse minime
dubium est. etiam pro meniano vel
projecto vel pergula accepere. Glossæ
veteres; ἰκελιον, iterum, iteratum. ita
enim legendum, non ἰτελιον. alibi:
ἰκελιον, pergula, tabulum. ita enim me-
niana dicebantur quod ex tabulis fie-
rent. pergulam autem veteres pergulam
dicebant quod extra se porgeret, &
projiceretur. hinc pergulam ὑπερώιον
passim exponunt. Cyprianus ὑπερώιον,
tabulam vertit. nam illa verba ex acti-
bus Apostolorum, λέγουσιν ἡ αὐτῶν
ἐθηκον ἐν τῷ ὑπερώϊῳ, sic vertit: con-
versus ad corpus quod in tabula jam totum
jacebat. sed de menianis pluribus ad
Suetonium. de fastigiis exequamur
quod restat & quod maxime ad hunc
locum pertinet. fastigium vulgari &
communi notione nihil aliud erat
quam tectum in utramque partem
proclinarum ad stillicidia deducen-
da, quod & trichoron hoc loco dicitur
& Statio Papinio illo versu:

— partitis distantia tecta trichoris.
nam pluribus fastigiis id est tricho-
ris, tecta plerumque fiebant, ut in e-
pistolis Ciceronis ad Atticum videre
est; istis verbis: absintem offendi in ædi-
bus tuis tectum: quod supra conclavia non
placuerat tibi esse multorum fastigiorum.
hinc tecta distantia partitis trichoris id
est fastigiis, dixit Statio. ut illud fa-
stigiam

in trichoro constituit, statim post annum ex Thebaico

fastigium quo Cæsaris domus ornata est, cum illi, aræ, templa, pulvinaria decernerentur ut deo, fastigii tantum ornamentum fuit, & fastigium dictum est quod erat quodammodo fastigii fastigium. Cicero in Philippicis: quem is majorem honorem consecutus erat, quam ut haberet pulvinar, simulacrum, fastigium, flammam. nec vero credendum est fastigium illud fuisse, tecti quamdam formam, quæ templis deorum propria esset, & αἰεὶς diceretur, cum superius multis docuerimus αἰεὶς etiam vel ἀσπρωτήριον in privatarum adium tectis usurpati solita. sed quem admodum fastigiis templorum, quædam addebantur ornamenta quibus privatorum ædificiorum culmina carebant, ut statua, victoria & alia deorum simulacra: sic cum multa Cæsari decreta essent ut deo, ejus quoque adium fastigium eodem modo ornaverunt, quo solebant ornari deorum templa. ideo Plutarchus cum de illo Cæsaris domus fastigio loquitur, non ἀσπρὸν vocat vel ἀεὶς ταμῆς sed ἀσπρωτήριον. quod esset quasi fastigii fastigium, & fastigio domus imponeretur. ejus verba hæc sunt: ἡ γὰρ πρὸς τῆς Καίσαρος οἰκίας ἀσπρωτήριον οἶον ἐπὶ κήρυγμα καὶ σεμνότητι τῆς βασιλῆος Ψηφισαμένης ἀσπρωτήριον, ὡς Λίδου ἰσοπέ. τὸ δὲ ὄνομα ἢ Καλπερὶα θεοσαμῆ καὶ ἀσπρωτήριον ἔδοξε ποτὶν ἄλλο καὶ ἀσπρωτήριον. illa autem ἀσπρωτήριον fastigio adjecta & imposita erant. Hesychius erudite: ἀσπρωτήριον τὰ ἐπάνω τῶν ναῶν ζώδια ἀναπλάσμα Δωρεῖς. & sane acroteria solere fastigiis imponi testis Vitruvius: epistylion, zophori, coronæ, tympana, fastigia, acroteria. retinet Græcam vocem, quam si Latine reddere voluisset, fastigium cum vero fastigio confudisset, cum illa acroteria ornamenta fastigiorum potius fuerint quam fastigia. sed quod altiora ipsis fastigiis essent, ideo Græci ea ἀσπρω-

τήριον dixere, Latini etiam fastigia, verum improprie, cum vulgo proprie fastigium vocarent culmen domus, vocem qua id aliter exprimerent non habuerunt. de illis acroteriis vel fastigiorum ornamentis idem Vitruvius & ipsarum adium species sunt barica, baricephala, humiles, laxa, ornantque sunt fistilibus aut æreis inauratis capitis fastigii, illa signa fistilia & ærea inaurata fastigiis templorum ornamenta vicem imposita, sunt Hesychii ἀσπρωτήριον. Plinius libro xxxv. capite xli. fastigia in fastigio templi ejus quadrigas de quibus sepe diximus. & libro xxxvi. capite. Agrippæ Ponticæ decoravit Dionysius Atheniensis, & Caryatides in columnis templi ejus probantur inter pauca operum: sicut in fastigio posita signa, sed propria virtutem loci minus celebrata. Paulinus Corinthiacis: τὰ δὲ ἐν τοῖς αἰετῶν Ἡρακλῆος καὶ Νίρκου αἰετῶν τοῖς αἰετῶν εἶσιν. Livius libro xxvi. In æde Concordiæ Victoria quæ in columnis erat, fulmine icta decussaque ad Victorias quæ in confixis erant hæsi neque inde præcidit. sic legendus ille Livii locus ex optimi libri auctoritate. Paulinus Phocicis: τὰ δὲ ἐν τοῖς αἰετῶν, ἐν Ἀργεῖοις καὶ Ἀθηναῖς καὶ Ἀπόλλων. fastigium igitur vocarunt Latini scriptores ejusmodi signa & victorias Cæsaris olim domus fastigio additas ad ornamentum, cum illo genere tantum decorari solerent deorum templa.

GRUTERUS.

I In trichoro constituit, statim post annum ex Thebaico. Nihil abest ab hæc lectione Palatina membranz, nisi quod in his trichoro. ego non integro locum tam fractum. videtur tamen & literis & sono accedere ad istam scripturam, constituit Staius Postumianus ex Thebaico, quomodo fere etiam conjecit amicissimus noster Casaubonus.

CASAUBONUS.

2 Ex Thebaico marmore. Patere diversum generis & coloris, quod ex Plinio

baico marmore, quod ille ad similitudinem sui factum
 à rege Thebæorum acceperat. Extat etiam epi-
 gramma Græcum; quod Latine hanc habet senten-
 tiam.

**Terror Aegyptiaci Niger astat militis ingens,*

The-

nii libro xxxvi. apparet. istud fuisse
 nigrum demonstrat postremum di-
 stichum sequentis epigrammatis.

1 *A rege Thebæorum.*] Habuere
 Aegyptiæ Thebæ proprium dynastam
 quem regem vocabant, sed Romano
 imperio subditum: nam provinciæ
 Aegypti pars Thebais fuit, jam inde
 à temporibus Augusti.

2 *Extat etiam epigramma Græcum.*]
 Quod basi fuerat adscriptum ejus si-
 mulacri de quo dictum est modo.

3 *Quod Latine hanc habet sententiam.*]
 Invenitne Spartianus Græcum hoc
 epigramma in Latinum versum, an
 ipse verterit, ex ejus verbis cognosci
 non potest. non recte enim ex his
 colligas, auctorem ipsum esse hujus
 interpretationis. nam & Capitolinus
 in Macrino, cum facta mentione
 Græci epigrammatis simillime dixit,
 quod Latine hac sententia continetur,
 quasi esset ipse interpretationis au-
 ctor, quam subjicit; postea tamen a-
 lii adscribit, quem merito ineptum
 pronuntiat. Lampridius quoque in
 Diadumeno fatetur, versionem ver-
 sum Græcorum, quam libro suo
 inserit, à malo poeta profectam. I-
 dem & de hoc epigrammate cen-
 semus: neque ita male de Spartiano
 judicamus, ut tam ineptam versio-
 nem velimus illi adscribere. Illud
 vix excusamus, quod Lectorum eru-
 ditas aures Latinis hisce verbis of-
 fendere præoptarit, quam Græcis ipsis
 uti: quos non dubitamus paullo sal-
 tem meliores & lectu digniores
 fuisse. Nos malos Latinos Græcis
 mutavimus nihilo deterioribus.

*Διγυπλιῆς αἰῆς ὁ Μέλας μέγα δει-
 ρός, πάρεστι,
 Θραυτὸν ἄστρομαχόν, χροῖστα*

*πᾶσι νοῶν.
 Τὸν βασιλεῖς κ' ἔθνη φιλέει, κ' εὖ σὺ
 γὰρ Πάριον.
 Τὸν κ' Ἀντανίνοισι πανεκαθέροι
 φίλον.
 Οὐνομὸς οἱ Μέλας, ἐστὶ λίθος μέλας
 ἢ κ' εἰκὼν
 Ἡδὲ σιωπῶδες ὕλη ἔφρασε ἡθοῖα
 φουῆ.*

in primo versu pro militis legimus li-
 mitis, cum Johanne Savarone.

4 *Terror Aegyptiaci N.*] Scribendum
 Aegyptiaci. nam ea ætate neque scribe-
 bant diphthongos, neque earum ra-
 tionem in pangendis versibus habe-
 bant. cujus licentiæ exempla scimus
 extare aliquot, non solum apud Chri-
 stianos poetas, qui metricam non
 admodum curarunt, sed etiam apud
 castigatissimum poetam Ausonium,
 ut in eruditissimis illis Lætionibus
 suis observat Scaliger. in antiquissi-
 mis membranæ & lapidibus sæpe E-
 gyptum offendit scriptum: ut in
 Neapolitano quodam: PROCVR. LV-
 DI. FAMIL. GLAD. CÆSARIS. ALEXAN-
 DREÆ. AD. EGYPTVM. ADLECTVS. Sic
 premium scribebant pro præmio, & in
 versu corripiebant. ut in epitaphio
 Maximi Olibii. NE. PREMIVM. TANTI.
 DEPEREAT. LATICIS. alibi occurret
 SEVIENTE prima brevi, & similia his.
 Hanc igitur usurpationem hoc modo
 excusare, & seculo imputare possumus:
 cætera peccata hominum pro-
 pria sunt, non seculi. ut quod versu
 tertio posteriorem vocis gentes facit
 brevem. Similia peccata istorum poë-
 tarum in aliis vitis.

SALMASIUS.

4 *Terror Aegyptiaci Niger astat.*]
 Aegyptiaci scribendum erat, ut jam mo-
 nuisset

VV 4

Thebaidos socius, aurea secla volens.

¹ *Hunc reges, hunc gentes amant, hunc aurea Roma.*

Hinc Antoninis charus & imperio.

² *Nigrum nomen habet, ³ Nigrum formavimus ipsi.*

nuisse video clarissimum Casaubonum. ita enim illo tempore multis in nominibus diphthongos non admittebant: nec videntur id poëta licenter fecisse versus gratia, sed consuetudinem sequebantur. sic *enigma* pro *enigma* apud Prudentium. nec fere aliter scriptum etiam in vetustissimis illius poëtae codicibus. sic *sphera*. nec Latini tantum, sed & Græci sic plerumque scribebant. nunquam sane aliter scribit ille auctor Glossarii quod vulgo circumfertur, etiam in Græcis nominibus: apud quem leges in vetustissimo codice Bibliotheca Puteanorum, *σφαιρα* pro *σφαίρα*. & *σφαιραπαιτης* & *επισφαιρον*, pro *επισφαιρον*. *ακέρειον* pro *ακέρειον*. *χεται* pro *χαιτα*. *ανιχων* pro *ανιχων*. *σφαιρα* pro *σφαιρα*. *μαται* pro *μαται*. *εργ* pro *εργ*. *αυρα* *βρομηρα*. distingue, *βρομη*, *εργ*. sic *χαμαπιτις*, & *χαμηλοπιτιον*, & infinita ejusmodi quæ piget proferre. sic *Χεργουδς* pro *Χαιργουδς* in epigrammate Græco. & *Κωισειρ* pro *Κωισειρ*. unde *Citheron* pro *Citharon* apud Aufonium. & *Betis* pro *Batis*. apud Maximianum elegiarum libro, *pedagogus* pro *pedagogus*.

Me pedagogus adit.

ita etiam scriptum est in libro Jureti. vulgo est, *Pedagogus adit me*. non æque bene. nam & similiter vitio laborat versus, quod tamen effugere illa bella mutatione sunt conati.

¹ *Hunc reges, hunc gentes amant.* Peccatum non poëtae sed seculi, quod ultima correpta enunciat in voce *gentes*. sic enim solebant illius temporis poëtae. symposius in enigmate *ferra*:

Cætera mando focis spernant quæ dantur acui.

ita enim scriptum vidi in valde magne vetustatis libro, pro eo quod vulgatum est:

Mando tamen frustra quia restus premia dentis.

sic *fames* ultima correpta apud Prudentium: & ultima in *colluces* apud eundem:

Colluces insigni stola.

& Sidonio Apollinari:

Et Phæbo melior lyristes ipso.

de quo pluribus agam in commentario de vitis recentium poëtarum.

CASaubonus.

³ *Nigrum formavimus ipsi.* Scribe, *nigrum*, in regio est *nigrum*. ut sit figura, *αὐτὸς τὸ σῆμα ὄψρον*, & referatur ad vocem *statuam*, *ἔωθεν* supplendam, quod tamen minus probo.

SALMASIUS.

² *Nigrum nomen habet. Nigrum formavimus ipsi.* Videtur prius faciendum, ut totum hoc distichon, quomodo scribi debere putamus, ex libro veteri ponamus, & ita ad ejus expositionem accedamus. sic igitur scribe ex optimi codicis Palatini fide:

Nigrum nomen habet, nigrum formavimus ipsi,

Ut consuetudine forma metalle tibi.

sic enim scriptum exhibet, ne una quidem littera minus liber ille. nec dubium, hanc esse veram lectionem, cujus hic est sensus. diu fuerat in Ægypto Pescennius, ut dux Ægyptiaci limitis, atque inde cæli illius colorem contraxerat. Thebæorum Rex igitur qui istud simulacrum ex Thebaico marmore ad similitudinem Pescennii factum, Pescennio donavit, hoc

Ut consentirent forma metalla tibi.

Quos

hoc dicit: Pescennius Niger vocatur, nos ipsi Aegyptii nigrum ipsum reddidimus, & cæli nostri colore imbuimus, ut forma, hoc est facies & color metallo de quo simulacrum factum est conveniret & responderet. *metallus* autem pro *metallum*, ut Symphosio *grafus* pro *grafum*, & *tintinabulus* pro *tintinabulum*, & similia sexcenta. sed & Græcorum imitatione *metallus* dicitur: & verisimile est in Græco epigrammate fuisse μέταλλον. Hesychemέταλλον ὁ λίθος. *metallum* vero vel *metallus* pro lapide. cum vulgatus sit locus, unde lapides extrahuntur ita vocati. hinc lapides ex ipso metallo apud Agrimensores: ex ipso metallo saxum à ferro assignavimus. sed & metalla pro lapidibus passim, ut & venæ. cum saxorum vena proprie dicatur, ut & metallum, locus unde saxa deciduntur. inde lapides primæ & secundæ venæ, & nobilioris venæ marmor.

Ovidius:

Nec silicem venæ, nec durum in pectore ferrum.

Vergilius:

Et silicem venis abstrusum excuderet ignem.

Idem alibi:

— pars femina quærere flammam
Abstrusa in venis silicis. —

sic venæ lapidum silicemque, & metalla lapidum. sed & metalla pro ipsis lapidibus, & venæ. Sæculus Flaccus de conditionibus agrorum: ergo agrorum definitorem, qui instituitis limitibus divisum sunt, formæ varias appellationes accipiunt. quidam in albo res finales, alii in venis, alii in membris, scripserunt. sic enim legendum apud Flaccum. in venis, id est in lapidibus. in membris, in membranis. nam membra sunt membranæ. Solinus, aurium membra pro membranis aurium dixit. ita enim libri veteres illo loco: nec amiculum aliud sit, quam ut membra membris aurium contingant. Isidorus de vespertione ex Am-

brofio: vespertino crepusculo circumsolat precipiti motu acta, & tenuissimis brachiorum membris suspensa. membrum & membranum, idem, ut medium & medianum. membrum, τὸ σκελετικόν. ita enim Græci membranam appellant. sed hæc non sunt hujus loci.

GRUTERUS.

Ut consentiret forma, metalle, tibi.] Expressi scripturam Palatinam, in qua nihil difficultatis, nisi quod transmutat genus metalli, æque bonus auctor Latinitatis quam carminis, vulgabatur prius, Ut consentiret forma metalla tibi.

CASAVBONUS.

Ut consentirent forma metalla tibi.] Regius,

Ut consentiret forma metalla sibi.

nullo sensu mens haut dubie est illa, quam ante expressimus. quod de marmore nigro facta esset statua Nigri, hanc assert rationem, ut concolor esset formæ ipsius. ergo legendum,

Ut consentirent forma, metalla sibi.

forma, metalla ἀστυδέστας, pro, forma & metalla. appellat metalla marmor Thebaicum ex quo factum simulacrum dixit ante Spartianus. Sic Ulpianus & juris auctores alii metallorum appellatione lapides, cretas, arenas, sulphura, & cætera hoc genus complexi sunt. Sic & Græci loquuntur. Eusebius historiarum lib. VIII. εἶχε τὸ καλέμενον εἰς Θεβαϊδί φερωνύμως ἔχοντα πορφυρεῖτε λίθη μέταλλον τοῦ εἰς τὴν ἀληθειᾶς τὴν ἀστυδέστας ὀνομαζομένην. Si retinere velis vocem tibi, potes scribere,

Ut consentirent surva metalla tibi.

& fortasse vera hæc scriptura est. surva metalla interpretor marmor illud, vel ei simile aliud, quod Plinius in Agypto scribit reperiri (etsi alibi natum)

Vv 5

ferrei

Quos quidem versus Severus eradi noluit, quum hoc ei & præfecti suggererent, & officiorum magistris, ad-
dens, *Si talis fuit, sciant omnes qualem vicerimus. si talis
non fuit, putent omnes nos talem vicisse: imò sic sit, quia
fuit talis.* ¹ Sequitur nunc ut de Clodio Albino dicam,
qui quasi socius hujus habetur, quod & pariter contra
Severum rebellaverunt, & ab eodem victi atque occisi
sunt. ² De quo ipso neque satis clara extant: quia ea-
dem fortuna illius fuit quæ Pescennii, etiam si vita satis
dispar.

ferrei coloris & duritia: basaltem vo-
cant, inquit ille. est autem leviter
corruptum nomen, pro *basalten*, vel
basalten. nam ברזל vel ברזל ferrum
significat.

SALMASIUS.

¹ Sequitur nunc de Clodio Albino di-
cam.] Hæc in suum locum rejecimus:
saltem in illum, cujus in possessione
diu fuerunt, & fuissent adhuc, nisi
vir doctus per vim & injuriam inde

ejecisset. quæ nos interdicto ^{modis}
in possessionem restitimus, non so-
lum ad stipulantibus omnibus mem-
branis & editionibus, sed etiam ra-
tione suffragante, quam superius et-
tulimus. debent igitur legi non hec,
sed eo loco quo supra indicavimus.

CASAUBONUS.

² De quo ipso neque satis clara extant.]
Deest aliquid explendæ sententiæ,
vel scribendum nec, pro non.

JULII